

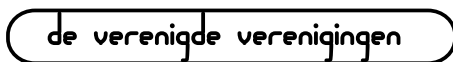
MIDDENVELD CONSENSUS VER
ANDEREN DECENTRALISERING
DUURZAAMHEID INSPRAAK
ZUCHT TRAAG LOOM EXPERTISE
BUNDELEN POLITICI CONSEN
SUS CONTROLE BURGEMEESTER
IT'S THE CULTURE STUPID! BESL
UITVORMING BELEIDS-EN BE
HEERSCYCLUS STEEKVLAMPO
LITIEK PROEFTUINEN KWALI
TEITSKADER PARTICIPATIE 2.0
SOCIALE MEDIA NETWERKEN
BESTUREN **LOKALE** ERVARIN
GSDISKUNDIGE **PARTICIPATIE**
NIEUWE INSPRAAK LOKALE
VERENIGINGEN INTERNE STA
ATSHERVORMING FINANCIERING
BEWEGINGSRUIMTE SCOREN
MIDDENVELDRADEN PROFESSI
ONALISERING CONSOLIDATIE
EMPOWEREN SCHEPEN WETGE
VING DIRIGEREN DEBATCULTUUR

IT'S THE CULTURE STUPID!

LOKALE
PARTICIPATIE

‘de Verenigde Verenigingen’ is het samenwerkingsverband en de spreekbuis van het middenveld in Vlaanderen. Ze bestaat onder meer uit: 11.11.11 (Koepel van de Vlaamse Noord-Zuid beweging), ABVV, ACLVB, ACV, ACW, BBL (Bond Beter Leefmilieu), Forum Etnisch-Culturele Minderheden, FOV (Federatie van Organisaties voor Volksontwikkelingswerk), Gezinsbond, LCM (Landsbond Christelijke Mutualiteiten), NVSM (Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten), Vlaamse Jeugdraad, Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, Vlaamse Sportfederatie en honderden andere organisaties.

www.deverenigdeverenigingen.be
info@deverenigdeverenigingen.be

Verantwoordelijke uitgever: Ann Demeulemeester, Postbus 20, 1031 Brussel
Redactie: Bart Verhaeghe
Copywriting: Wieland De Hoon
Lay-out: Media Luna
Druk: Vaes Printing – 2012

Met dank aan: Reinout Beyaert; Naima Charkaoui; Dominique Coopman; Liesbeth De Winter; Leen Pollentier; Viviane Schuer en Luk Tas.

Overname van artikels wordt aangemoedigd mits bronvermelding.

VOORWOORD	5
PAUL LAEREMANS	7
LUC DEMEULEMEESTER	15
WIM VAN ROY	23
BRUNO BAUWENS	
BIE VANCRAEYNEST	29
LUC JOOS	37
FERNANDO MARZO	45
MARIO VAN BIJLEN	
KATHLEEN GOVAERS	53
STEVEN SLOS	59
KATRIEN VANHOVE	67
LUC GOOSSENS	73
AN DESCHEEMAERKER	
STEVEN DE RIDDER	81

Oktober 2012. Vlaanderen trekt naar de stembus. Het resultaat zullen 308 verkozen gemeente- en 5 provinciebesturen zijn die aan de slag gaan in een nieuwe bestuurlijke context. Vlaanderen viert immers enigszins de teugels. Zo hebben deze nieuwe lokale besturen meer vrijheid om hun beleidsprioriteiten te bepalen. Het beleid zal vorm gegeven worden aan de hand van één meerjarenplan in plaats van verschillende sectorale plannen. Inspraak van burgers en hun verenigingen blijft belangrijk, maar Vlaanderen laat open hoe dit moet gebeuren.

Het is een bestuurlijk verhaal van kansen en risico's in een complexer wordend maatschappelijk decor. Democratische legitimiteit, slagkracht, management, instrumentalisering, besparingen,... Veelzeggende begrippen die we de komende jaren nog vaak zullen horen, zowel van besturen als van verenigingen.

Verenigingen willen meespelen. Ze willen mee vorm geven aan de veranderingen die impact hebben op hun werking en op de manier waarop ze bekommerd zijn van burgers vertalen naar het bestuur. Ze zoeken – vaak samen met dit bestuur – naar experimenten, oplossingen en alternatieven. Dit bleek duidelijk uit de initiatieven die 'de Verenigde Verenigingen' de afgelopen maanden nam. We zetten kopstukken van de verschillende verenigingssectoren samen aan tafel en publiceerden de bevindingen in een trendverslag. We bevroegen ook lokale verenigingen in een enquête over de thematiek. En nu hebt u de publicatie **'It's the culture, stupid! Lokale participatie'** in de hand. Het is een neerslag van 11 dieptegesprekken over lokale participatie. Verschillende mensen, regio's, functies en meningen. Lokale participatie doet alleszins stof opwaaien, gelukkig maar. Zorg jij er ook voor dat het niet snel weer gaat liggen?

In dit Olympisch jaar is één ding wel zeker: meedoen is belangrijker dan ...
Veel leesplezier.

Ann Demeulemeester

'de Verenigde Verenigingen'

“Komen de Vlaamse subsidies onder druk, dan past onze gemeente bij”

PAUL LAEREMANS is schepen in Vorselaar.

PAUL LAEREMANS

Paul Laeremans is schepen in Vorselaar voor het beleidsdomein Vrije Tijd en daarbij bevoegd voor sport, cultuur, bibliotheek, vrijwilligerswerk, evenementen en verenigingen. Hij is ook al 25 jaar vrijwilliger in tal van organisaties, 20 jaar voorzitter van ACW, 25 jaar wijkmeester bij de KWB én actief in de lokale voetbalclub.

Hoe kunnen verenigingen het gemeentebestuur beïnvloeden?

“Voor de verschillende beleidsdomeinen zijn er adviesraden: binnen Vrije Tijd zijn dat vooral de sportraad en de cultuurraad, waar ik ook zelf raadgevend – zonder stemrecht dus – aanwezig ben. Mensen kunnen mij er altijd aanspreken of interpelleren. Ik hecht veel belang aan de adviesraden en ik waardeer de vrijwilligers enorm. Daarom vind ik dat je als bestuur altijd het advies moet vragen van de adviesraden. In 90 procent van de gevallen heeft gefundeerd advies ook echt gevolgen. Volgen we iets niet op, dan moeten we dat goed motiveren.”

“ In 90 procent van de gevallen heeft
gefundeerd advies ook echt gevolgen ”

Hoe werkt pakweg de Vorselaarse cultuurraad in de praktijk?

“De cultuurraad is samengesteld uit vertegenwoordigers van de grootste en meest actieve socioculturele verenigingen, en vergadert elke maand. Een keer per jaar is er een statutaire vergadering, met een verplichte aanwezigheid voor elke vereniging: de voorwaarde om aanspraak te kunnen maken op subsidies. Iedereen kan een punt op de agenda plaatsen en komen voorstellen,

bijvoorbeeld over materiaalaankopen. Tijdens de vorige vergadering werd beslist over de projectsubsidies: verenigingen die een project hadden ingediend mochten dat dan ook komen verdedigen voor de stemming.”

Zijn er nog kanalen om advies uit het verenigingsleven in te winnen?

“Er worden wel eens enquêtes opgesteld op initiatief van de cultuurbeleidscoördinator of de sportfunctionaris. Wij vergaderen maandelijks met de volledige fractie Vrije Tijd: schepen van Jeugd, schepen van Sport en Cultuur (ikzelf), de bibliothecaris, de sportfunctionaris, de cultuurbeleidscoördinator en medewerkers Vrijetijdsbeleid, om advies te vragen en een gezamenlijk standpunt in te nemen. Willen verenigingen dus iets kwijt, dan kan dat via de adviesraden, enquêtes of persoonlijk via mij. Omdat ik altijd vrijwilliger geweest ben in Vorselaar, ken ik het verenigingsleven door en door. De drempel om op mij af te stappen is vrij laag.”

“ Via onze jaarthema's komen tijdens een legislatuur zes maatschappelijke groepen aan bod ”

Hoe kan het beleid het beste gebruik maken van de ervaringsdeskundigheid in de verenigingen?

“Wij zetten bijvoorbeeld werkgroepen op om de jaarmarkt te organiseren. Iedereen binnen het beleidsdomein Vrije Tijd kan daar deel van uitmaken: de voorzitters en leden van de cultuurraad of de sportraad, maar ook de burgemeester. Wij werken in Vorselaar rond jaarthema's. Dit jaar is dat landbouw en milieu: mensen van de landelijke gilde, van de milieuraad en Natuurpunt vormen dan mee de werkgroep die acties en activiteiten opzet in de loop van het jaar en tijdens de jaarmarkten. Tijdens een legislatuur komen er op die manier zes thema's aan bod. Zo bereik je gericht zes verschillende groepen.”

Hoe zou je de werking van de adviesraden nog kunnen verbeteren?

“Adviesraden zouden onderling nog meer kunnen communiceren. In ons beleidsplan voor de voorbije zes jaar stonden rondetafelgesprekken met jeugd, sport, cultuur, milieu en vrijetijdscommissie gepland, maar het is er niet van gekomen. Als schepen moet je ook vaker dan één of twee keer per jaar aanwezig zijn op een adviesraad.”

Hoe stimuleren jullie de verenigingen om vernieuwend te werken en ook samen te werken?

“Ons rijke verenigingsleven is al een stimulans op zich: we hebben honderd verenigingen op 7600 inwoners. In Vorselaar wordt bijdragen aan het verenigingsleven enorm gewaardeerd. Dat laten we ook blijken: we plannen pluimavonden in voor de vrijwilligers, een mix van vorming en ontspanning, maar vooral een bedankje voor alle inzet. Onze waardering laten we ook heel concreet blijken door tijdens evenementen mee de handen uit de mouwen te steken. Burgemeester en schepenen zijn daar niet te beroerd voor en dat wordt gewaardeerd.”

“Werken verenigingen samen, dan krijgen ze extra punten op de subsidieschaal”

“De jaarthema's stimuleren zeker ook de samenwerking tussen verenigingen, want ze creëren wederzijdse raakvlakken. Met een beetje creativiteit kunnen verenigingen hun werking op het jaarthema afstemmen: denk maar aan de wielierclub die tijdens het jaar van de solidariteit een solidariteitskoers organiseerde voor liefhebbers. Van de opbrengst kochten ze een driewieler die geschonken werd aan een tehuis voor gehandicapten. De fotoclub organiseert elk jaar een fotozoektocht, dus dit jaar wordt het jaarthema landbouw en milieu ook het thema van de fotowedstrijd. Met de steun van de landelijke gilde en Natuurpunt.”

“Ook ons subsidiereglement werkt stimulerend: werken verenigingen samen, dan krijgen ze extra punten op de subsidieschaal, en ook wanneer ze een activiteit ondersteunen binnen het jaarthema. Bij ons krijg je níet enkel subsidie op basis van het aantal leden in je club, maar ook op basis van je werking, voor je nieuwe of vernieuwende activiteiten. Voor wat hoort wat, vind ik.”

Welke gemeentelijke diensten hebben vooral contact met het verenigingsleven?

“Voor het beleidsdomein Vrije Tijd heeft Vorselaar vorig jaar een evenementenloket opgericht: een e-mailadres met vaste medewerkers dat alles centraliseert: projectaanvragen, praktische dienstverlening zoals de uitleendienst voor materiaal, zaalverhuur, subsidieaanvraag, doorverwijzing naar andere gemeentediensten ... De verhuurreglementen hebben we beter uitgewerkt, vereenvoudigd en voor een groot deel gratis gemaakt. We hebben materiaal bijgekocht voor tentjes, voor podia ... Al bij al loopt dat gesmeerd. Zo niet, dan hoor ik het wel van de adviesraad of tussen pot en pint. Voor milieu en jeugd zijn andere schepenen bevoegd, daar heb ik niet meteen zicht op.”

Organiseert de gemeente eigenlijk activiteiten buiten het verenigingsleven om?

“Op cultuur eigenlijk niet, op een occasionele informatieavond na. Op de Jeugddienst heb je natuurlijk wel de speelpleinwerking. De sportfunctionaris staat in voor sportkampen, en promotie behoort ook tot de gemeentelijke taken, maar de organisatie gebeurt meestal door de verenigingen zelf. De gemeente biedt dan ondersteuning en impulsen.”

“ Een beleidsplan dat zes jaar vooruit kijkt, kan op den duur wel in de kast belanden ”

De interne staatshervorming versterkt de rol van lokale besturen: zie je daar kansen en mogelijkheden?

“Ik vrees een beetje dat wanneer een schepen niet voldoende betrokken is bij zijn domein, een beleidsplan dat zes jaar vooruit kijkt een beetje in de kast dreigt te belanden. Nu wordt er korter op de bal gespeeld. Anderzijds creëert de planlastvermindering wel meer ruimte om met de essentie – de werking van het verenigingsleven – bezig te zijn.”

Hoe sta je tegenover meer rechtstreekse burgerparticipatie?

“Beide vormen vullen elkaar aan. Verenigingen moeten een aanspreekpunt blijven: daar vind je ook de meest actieve mensen in een gemeente, die het meest voeling hebben met wat er moet gebeuren. We staan er wel voor open om onze inwoners ad hoc te betrekken bij bijvoorbeeld de heraanleg van een buurtpleintje, door een gespreksavond waarop iedereen zijn zeg kan doen. Maar ik denk dat verenigingen een bredere visie hebben op de gemeente.”

Als je een nieuw beleidsplan opstelt, krijgen dan enkel de verenigingen inspraak of wordt iedereen uitgenodigd?

“Het beleidsplan wordt samengesteld door de verschillende fracties van politieke partijen. In onze partij hebben er tachtig mensen aan meegewerkt. Iedereen uit het verenigingsleven met inzicht in een bepaald beleidsdomein was welkom om daar in werkgroepen mee over na te denken. Komt er na 14 oktober een nieuw coalitie, dan zullen er nieuwe raakvlakken gezocht worden en komen er nieuwe werkgroepen over de partijgrenzen heen. Vanuit de adviesraden en de verenigingen krijg je ook tijdens de legislatuur wel spontane input en suggesties.”

“ Een adviesraad moet vooral
een denktank zijn ”

Zie je grenzen aan de participatie door vrijwilligers?

“Ik heb nog niet meegemaakt dat mensen zich bepaalde bevoegdheden zouden aanmeten. Binnen de krijtlijnen van een bepaald project zie ik daar geen grenzen aan, nee. Je moet mensen ook verantwoordelijkheden durven geven en betrekken bij de eerste fasen van een project, een adviesraad moet vooral een denktank zijn, niet enkel beslissingen uitvoeren.”

Staan de huidige subsidies onder druk voor de verenigingen?

“Aan het begin van de legislatuur hebben we met onze coalitiepartner afgesproken om – voor het eerst! – het verenigingsleven zoveel mogelijk financieel te ondersteunen. Dat hebben we kunnen waarmaken. Via het cultuurdecreet en het sportdecreet hebben we ook recht op Vlaamse subsidies: mochten die onder druk komen, dan willen we er alles aan doen om dat lokaal, via de gemeentelijke begroting, bij te passen. Dat vind ik prioritair.”

Wat vind je van de tegenstelling tussen de werking van klassiek en nieuw middenveld?

“Klassiek of nieuw heeft meer met structuur te maken dan met mensen: ook klassieke verenigingen kunnen vernieuwende activiteiten opzetten. We hebben al heel wat vernieuwd op basis van het cultuurdecreet: de jaarthema's gaven een nieuwe impuls aan het vrijetijdsleven in Vorselaar. Klassieke middenveldorganisaties als KWB krijg je daar niet altijd gemakkelijk in mee wegens hun drukke agenda. Maar je moet die daar gewoon bij betrekken, zonder druk te leggen.”

“ Wij vinden een warme
gemeente belangrijk ”

Trek je dankzij de jaarthema's ook nieuwe leden aan?

"Zeker, leden én bestuursleden. Terwijl je dat met een 'gewone' activiteit misschien niet zou kunnen. En het inspireert andere verenigingen om ook verrassend uit de hoek te komen."

Waarom vindt Vorselaar het verenigingsleven zo belangrijk en wordt er zo fors in geïnvesteerd?

"Wij vinden een warme gemeente belangrijk: een plek die leeft en een sociaal weefsel dat mensen uit hun 'kot' haalt. Onze inwoners kunnen erover getuigen: hier valt elke week wel iets te doen. En dat is goed."

Wat wens je de verenigingen toe? En jezelf?

"Behouden van aantal vrijwilligers en nieuwe aanwerven – het liefst ook jonge mensen. Dat is belangrijker dan de centen. Een goede samenwerking ook met de lokale overheid en de diensten. En onszelf een stressvrije verstandhouding met de coalitiepartner, burger en verenigingen. Ten slotte: financiële gezondheid, zodat we kunnen blijven investeren in een warm, actief vrijetijdsbeleid."

“Onze gemeente
kunnen overtuigen
om een ouderenzorg-
coördinator aan te
werven”

LUC DEMEULEMEESTER is voorzitter van de ouderenraad in Kuurne.

LUC DEMEULEMEESTER

Het engagement van Luc Demeulemeester (75), voorzitter van de ouderenraad van de gemeente Kuurne – onder de rook van Kortrijk – ligt oorspronkelijk bij de ouderenvereniging OKRA. Daar was hij achttien jaar voorzitter, en nu nog is hij er actief als bestuurslid. Als voorzitter van de ouderenraad maakte hij de voorbije legislatuur volledig mee. Een succesvolle roeping op latere leeftijd, maar wel met toekomstwijfels: “nieuwe leden gaan niet meer voor het hele pakket.”

Hoe is de ouderenraad van Kuurne samengesteld?

“De vier grote nationale seniorenorganisaties, OKRA, NEOS, LBG en S+, zijn allemaal vertegenwoordigd in de raad. Ook in de cultuurraad trouwens, die al onze culturele verenigingen vertegenwoordigt. Kuurne heeft een sterk verenigingsleven, dat veel input biedt over beleidskwesties.”

Wat doet een ouderenraad eigenlijk precies?

“We adviseren over de manier waarop er een ouderenbeleid gevoerd kan worden. Die adviezen worden drie, vier keer per jaar geformuleerd. Ziet het schepencollege een bepaald advies niet zitten, dan proberen wij hen te overtuigen dat een bepaald voorstel toch een goede zaak zou kunnen zijn: de staat van de wegen, zwembad, marktplein, mobiliteit – OKRA Mobiel staat daar sterk in –, zorg, maar ook bijvoorbeeld over de aanleg van een petanquebaan.”

“ Wat vooral telt, is alle politieke partijen meekrijgen ”

“We werken thematisch. In 2006 hebben we op basis van het Zilverboek van OKRA een memorandum opgesteld voor het gemeentebestuur: Kiezen voor een inclusief gemeentebestuur. Dat werd vertaald naar ons seniorenbestuursplan, Kompas. Nuttig: toen was 22 procent van de Kuurnse bevolking 65-plusser, nu is dat al 26 procent. We hebben de knelpunten besproken en een enquête gehouden. Daaruit is het memorandum voor alle partijen voortgekomen. Een aantal punten werd daadwerkelijk overgenomen door de nieuwe ploeg.”

“Alle politieke partijen meekrijgen vinden we het belangrijkste. We krijgen ook vaak positief antwoord – bijna in viervijfde van de gevallen – én we worden geregeld gehoord door het schepencollege. Afgelopen winter zijn we opnieuw gestart met een enquête om voor de volgende gemeenteraadsverkiezingen een nieuw memorandum op te kunnen stellen.”

“ Je moet je kunnen inleven in de positie van de beleidsmakers ”

Vind je het eigenlijk belangrijk welke meerderheid er aan de macht komt?

“Wat je kan verwezenlijken, hangt vooral af van je eigen ingesteldheid. Ik denk dat je je neutraliteit moet uitspelen: ons memorandum is apolitiek. Het is ook belangrijk dat je je positief opstelt en dat je je kunt inleven in de positie van de beleidsmakers. Financieel moet je je dossier dus stevig onderbouwen. Wij hebben de oud-schepenen van Financiën in huis: hij maakt deel uit van de oudererraad. Dat helpt enorm bij de argumentatie.”

Noem eens een paar verwezenlijkingen?

“In Kuurne hadden we geen computerlessen, in Kortrijk en Harelbeke wel. We hebben toen berekend wat dat zou kosten voor de gemeente, met als basisidee dat het betalende lessen waren en dat het OCMW voor een stuk zou bijspringen. En het werkte.”

“ Kadans, onze vrijwilligerswerking, wordt aangestuurd door het OCMW ”

“Moeilijker lag het toen we de slechte staat van de voetpaden aankaartten. We vroegen om een knelpuntenwandeling, waarbij het schepencollege zelf kon vaststellen dat verplaatsingen met een rolstoel moeilijk waren door alle scheve stoepen. De conclusie was dat er geen normen bestaan voor de stratenaanleg in onze gemeente. We hebben daar toch iets in beweging gebracht.”

“We hebben ook een vrijwilligersteam opgericht, Kadans. Zij nemen taken op zich die niet door een vereniging kunnen worden gedragen, zoals huisbezoeken, boodschappen doen ... er is ook een telefoonpermanentie voor mensen die zich eenzaam voelen of bijvoorbeeld een boek willen lenen van de bibliotheek, rolluiken willen laten optrekken ... Kadans ondersteunt eigenlijk het OCMW en wordt aangestuurd door de ouderenzorgcoördinator van Kuurne.”

“ We proberen om uit het spoor van de verenigingen te blijven ”

Maar het initiatief kwam wel van de ouderenraad?

“Ja, we lanceerden een oproep voor wie zich vrijwillig wilde inzetten. Een twaalf-tal mensen zijn er serieus voor gegaan. We proberen om uit het spoor van de verenigingen te blijven, maar engageren de verenigingen er wel toe om in de ouderenraad bepaalde initiatieven te nemen. Om de twee jaar hebben we wijk-namiddagen over een thema van één van de verenigingen. Dit jaar is dat NEOS, over energiebeheer, samen met de VEA en ondersteund door de gemeente.”

De gemeente ondersteunt, maar neemt zelf geen initiatieven voor ouderen?

“Inderdaad, dat is de afspraak: de ouderenverenigingen zorgen daar zelf voor. Zo wordt er nu wel een dienstencentrum opgestart, maar de werking ervan moet nog uitgetekend worden. De verantwoordelijken van het dienstencentrum gaat dat samen met de verenigingen invullen. We weten nog niet hoe, maar het zal zeker niet concurreren met de verenigingen. Dat zie je helaas in vele gemeenten wél gebeuren.”

Kan alles wat jullie doen vrijwilligerswerk blijven? Participatie door adviesraden die bestaan uit vrijwilligers heeft toch grenzen?

“Je moet sociaal geëngageerd zijn en op de hoogte zijn van maatschappelijke evoluties. Daarin worden we wel ondersteund door de Vlaamse Ouderenraad, maar vooral door het studiecentrum van OKRA. Als vrijwilliger voor ouderenzorg heb je in Kuurne ook extra veel om handen: ons OCMW heeft geen kliniek en geen rusthuis. Daardoor moeten we ook een goede band onderhouden met de privérusthuizen, om ook acties voor onze hoogbejaarden te kunnen organiseren.”

“De nieuwe generatie is voor een stuk onafhankelijker. Ouderen die alles verwachten van de gemeenschap nemen af, en tegelijk zullen ‘jongere’ ouderen zich niet meer levenslang engageren. Ouderen zullen nog wel komen, maar niet meer voor onze grote engagementen. Ikzelf vind het plezierig, zeker ook door de resultaten die we behalen, en om het sociale aspect. Maar nu ik vijfenzeventig ben, moet het stoppen. De verwachtingen liggen bij de zestigjarigen.”

**“ Professionaliseer je het
vrijwilligerswerk,
dan gaat de warmte eruit. ”**

Ervaar je andere vormen van participatie naast de verenigingen?

“Er zijn wel onafhankelijken die hun mening kwijt willen over bepaalde dossiers, dat gaat vaak over persoonlijke problemen. Het bredere maatschappelijke plaatje zien ze amper. Zelfs op de nationale bijeenkomsten van de ouderenraden hoor je zulke particuliere klaagzangen aan bod komen.”

Moet de overheid geen taken overnemen, zoals vrijwilligers vinden voor rusthuizen?

“Je kunt enkel vaststellen dat rusthuizen heel erg afhankelijk zijn van vrijwilligers, zoals tijdens het vrijwilligersfeest, een wandeling ... als je dat professionaliseert, dan gaat de verbondenheid, de warmte eruit.”

Wat zijn de voornaamste uitdagingen voor het ouderenbeleid in Kuurne? Wonen, mobiliteit, zorg ...?

“Vooral wonen: voor serviceflats kan de bouwmaatschappij de vraag niet bijhouden. Wachtlijsten dus, maar ook rusthuizen, dagcentra ... zijn hete hangijzers. In deze wijk is er een woonzorgcentrum en het dienstencentrum zal daarin kaderen. De maaltijddienst, de klusjesdienst: allemaal verwezenlijkingen van de laatste zes jaar. Wie tachtig wordt, krijgt een bezoekje van de ouderenraad. Dan wordt daar meteen ook een rapportje over de woonkwaliteit aan verbonden. Nu, de bestaande woningen zijn van goede kwaliteit. Dat moeten we dus zo houden.”

Wat zou je het nieuwe gemeentebestuur willen vragen?

“Dat ze het huidige beleid voortzetten, misschien met een nadruk op meer groen. De gemeente raakt volgebouwd, het moet leefbaar blijven.”

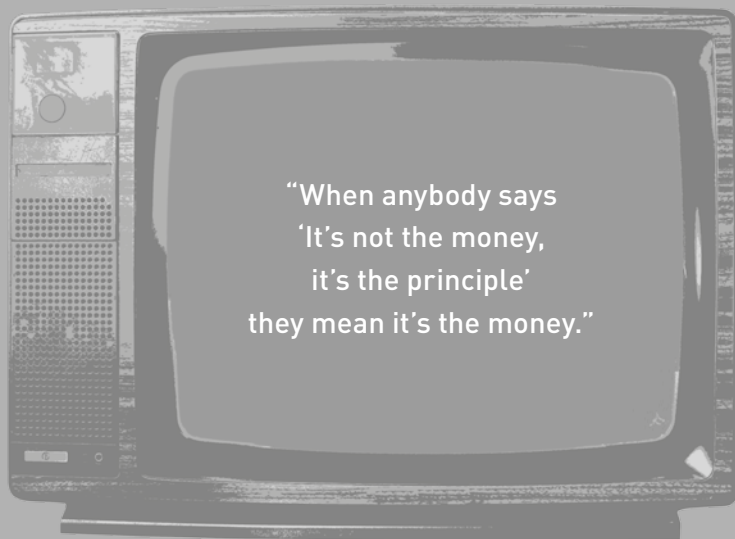
En wat wens je de ouderenraad en OKRA toe?

“Dat de verstandhouding tussen de verenigingen mag blijven wat ze is. We hebben ook enorm veel aan onze ouderenzorgcoördinator. Die werd pas

aangeworven sinds onze bijdrage aan het eerste ouderenbeleidsplan in 2002. Ik hoop dus dat de adviesraad een échte adviesraad met impact mag blijven, dankzij het gezond verstand van onze leden. En nog: dat de jongere, instappende generatie, maar ook de oudsten niet uit het oog verloren worden. Het belangrijkste aan een vereniging is tenslotte dat je geregeld samenkomt om te zingen, te petanquen, te kaarten, te fietsen, te wandelen ... dat ledenboekje komt maar op de tweede plaats.”

YES MINISTER

“Adviesraden laten
samenwerken per
wijk of dossier wordt
een interessante
mogelijkheid”

WIM VAN ROY is coördinator bij
De Wakkere Burger.

WIM VAN ROY

De Wakkere Burger is een beweging die zich inzet voor meer en betere burgerparticipatie, ondermeer door adviesraden te ondersteunen. De roots van de vereniging liggen bij de Stichting Lodewijk De Raet.

Wanneer is inspraak ook efficiënt?

“Alles begint wat ons betreft bij de kwaliteit van het inspraakproces. Inspraak in de beleidsvorming is vaak verplicht. Er is dus al heel wat verworven. Wanneer wij de kwaliteit van inspraak evalueren, focussen we uitsluitend op de proceskant. Nooit op de uitkomst.”

Ondersteuning van adviesraden is één van jullie hoofdactiviteiten.

“Klopt. Adviesraden heb je in alle soorten en maten. Wij geven vorming op maat en advies over vergadercultuur, organiseren studiedagen, bieden ondersteuning bij het opstellen van memoranda: het is heel breed.”

Wat kan een goede samenwerking tussen lokale besturen en verenigingen in de weg staan?

“Onvoldoende inzicht in elkaars verwachtingen. Ambtenaren volgen een bepaalde planning om een bepaald dossier rond te krijgen: het vergaderritme van de adviesraden is daar niet altijd op afgestemd. Daardoor hollen ze wel eens achter de feiten aan. Anderzijds zien gemeentebesturen verenigingen wel eens als bedelmachines voor zalen en subsidies.”

Met welke adviesraden komen jullie in contact en waarover gaat het dan?

“Cultuur, sport, senioren, jeugd ... maar ook wel eens welzijns-, gezins- of gehandicaptenraden. Een adviesraad moet de kwaliteit van het beleid inhoudelijk ten goede komen. Goed denkwerk, deskundige mensen, betrokkenheid en diepgang zijn essentieel. Anderzijds moet het advies van de adviesraad ook voldoende gedragen worden.”

“ Met het meerjarenplan op til, blijf je
als adviesraad beter even bij de les ”

Zien gemeentebesturen de meerwaarde in van goede beleidsadviezen?

“Kant-en-klaar beleidsadvies is nuttig wanneer er binnen een gemeentebestuur geen visie bestaat over een bepaald thema. Maar goed advies kan ook een serieuze steun in de rug zijn voor een schepen om iets te verdedigen binnen het schepencollege. Heel wat beleidsmakers geven aan dat ze wel gek zouden zijn om degelijk onderbouwde voorstellen uit het werkveld zomaar te negeren. Tenminste wanneer ze zelf niet aan handen en voeten gebonden zijn door een bestuursakkoord.”

“Vanaf 2013 worden budgetten gekoppeld aan de doelstellingen voor de periode 2014-2019. Als adviesraad moet je nu even bij de les blijven en ervoor zorgen dat je onderwerpen of voorstellen in de meerjarennota terecht komen. Voor de Wakkere Burger is er dus werk aan de winkel.”

Wat staat er adviesraden concreet te wachten door die interne staatshervorming?

“Van de jaren zestig tot tachtig werden er veel adviesraden opgericht. In die jaren zat er misschien meer ‘vakkennis’ in die raden dan in het gemeentehuis. Dat kennisvoordeel wordt nu wat relatiever door de juridisering van het beleid en de professionalisering van de ambtenaren. Beleid maken is complexer geworden en de ‘vervaltijd’ van decreten is kleiner. Voor niet-beleidsmakers

wordt effectieve participatie in de beleids- en beheerscyclus dus ook complexer. Als inspraakbegeleider heb je dan de neiging om vrijwilligers te professionaliseren, maar uiteindelijk kan dat niet altijd. En het hoeft ook niet: een democratische raad moet niet even efficiënt zijn als een autofabriek. Er spelen ook andere overwegingen mee.”

“ Effectieve participatie in de
beleids- en beheerscyclus
wordt steeds complexer ”

Zullen landelijke structuren hun lokale verenigingen sensibiliseren om werk te maken van hun vertegenwoordiging in de adviesraden?

“Het is aan het gebeuren, in het licht van de gemeenteraadsverkiezingen en de staatshervorming. Maar het moet op maat gebeuren van de lokale verenigingen waarover het gaat.”

Wat vinden jullie van het rechtstreeks aanspreken van de burger via consultancy, enquêtes, rondvragen?

“Dat is niet nieuw: in ruimtelijke ordening of sociale kwesties worden plannen al langer afgetoetst via hoorzittingen. Er groeien interessante inspraakexperimenten: de Kaaien in Antwerpen, de wijk Brugse Poort in Gent, waar sociaal-culturele verenigingen, opbouwwerkers en participatiebegeleiders tot interessante resultaten komen. Verenigingen kunnen ook zelf een rol spelen in dergelijke directe inspraakinitiatieven en de stem laten horen van mensen die niet zelf rond de tafel komen zitten.”

Hoe verhouden enquête- en hoorzittingsresultaten en het advies van de adviesraad zich tot elkaar? Wordt dat tegen elkaar afgewogen?

“Die invloed is moeilijk in te schatten, want het verschilt van gemeente tot gemeente. Wat belangrijk is dat deelnemers aan elke participatievorm wel het recht hebben om te weten wat er met hun voorstellen gebeurt. Adviesraden zouden actiever die feedback kunnen vragen. Een gemeentebestuur toont zo respect voor vrijwillige inzet.”

“ Het vzw-model van adviesraden met dagelijks bestuur en algemene vergadering verdwijnt ”

Adviesraden zijn vaak gesloten clubs. Hoe zie je dat evolueren op het vlak van samenstelling, openheid en houding ten opzichte van nieuwe inspraakvormen?

“Statuten die bepalen dat het aantal onafhankelijke leden beperkt moet zijn ten opzichte van het aantal vertegenwoordigers uit verenigingen, zijn niet meer van deze tijd. Een eerste stap kan bijvoorbeeld een digitale aanvulling zijn via een forum, naast de nodige adviesgroep. Zo creëer je meer transparantie in het lokale beleid en maak je de adviesraad aantrekkelijker voor buitenstaanders. Het vzw-model van adviesraden met raad van bestuur en algemene vergadering zie ik wat verdampen. Het zwaartepunt ligt meer en meer bij de adviesvoortrekkers of bij werkgroepen. Die werkgroepen doen de inhoudelijke voorbereiding en soms zorgen ze voor een bredere betrokkenheid. Reken daarbij de trend naar meer openheid en ik zie wel een positieve evolutie.”

Welke adviesraden staan het verst in die openheid?

“Seniorenraden houden het sterkst vast aan statuten, voor andere raden geldt dat minder. Goede afspraken zijn het belangrijkste. Je kan in een soort afsprakennota bijvoorbeeld aangeven welke thema's prioritair zijn. Wat de statuten betreft: hoe soepeler, hoe beter.”

“Louter het bestaan van adviesraden is geen garantie op echte inspraak”

Gemeenten komen los van het Vlaams niveau. Is decentralisering goed voor de participatiegraad?

“Elke nieuwe beleidsperiode opent perspectieven: je kan overleggen met een nieuwe schepen. Meer lokale autonomie zien wij wel zitten. Louter het bestaan van adviesraden is toch geen garantie op echte inspraak. Het hangt af van de attitude van het gemeentebestuur en de bevoegde schepen. Zelfs verplichte adviesraden hebben niet altijd invloed.”

“Minder verkokering, meer planmatig bestuur, budgetten gelieerd aan doelstellingen: allemaal positief. Adviesraden moeten zich aanpassen en zich voorbereiden op die veranderingen. Daarop hamert ook onze campagne Adviesraden2013: Schrijf minstens een memorandum voor de nieuwe bestuursploeg.”

Kunnen adviesraden in de nieuwe lokale context ook samensmelten?

“Samensmelten lijkt me niet zinvol. Misschien is samenwerken per wijk of dossier wel een interessante mogelijkheid. Je kan, naast je memorandum, ook werk maken van beter overleg met andere raden. Op de hoogte zijn van elkaars activiteiten is een cruciaal begin. Zo overstijgt je het territoriale en de thema's, bevolkingsgroepen en vermijd je overlappingen. Nu hangt dat nog teveel af van toevalligheden.”

Tot slot: wat vindt u echt prioritair voor een beter participatieniveau?

“Een heldere visie van de nieuwe bestuursploegen, met zoveel én zo vroeg mogelijk inspraak bij de opmaak van de meerjarenplanning, is de boodschap.”

“Beleidsplan geschreven om actief burgerschap te stimuleren”

BRUNO BAUWENS is stafmedewerker bij D'BROEJ, de Brusselse Organisatie voor de Emancipatie van Jongeren.

BIE VANCRAEYNEST is sinds 2008 coördinator bij Jeugdhuis Chicago in Brussel.

BRUNO BAUWENS BIE VANCRAEYNEST

Bruno Bauwens is stafmedewerker bij D'BROEJ, de Brusselse Organisatie voor de Emancipatie van Jongeren. D'BROEJ – een Frans letterwoord, dat staat voor 'je plan trekken' – bestaat sinds 2010 en is een fusie van verschillende organisaties die werken rond maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren in Brussel, zoals Jeugdhuis Chicago of Centrum West. Deze WMKJ's – Werkingen Maatschappelijk Kwetsbare Jongeren – bestonden decennialang autonoom tot ze door de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) werden samengebracht. Bie Vancraeynest is sinds 2008 coördinator bij Jeugdhuis Chicago, een van de grotere WMKJ's.

Bruno, waarom die fusie?

Bruno: “Voor de fusie bestonden de verschillende WMKJ's (jeugdhuizen) afzonderlijk. Er bestond wel een steunpunt met een tweetal mensen in dienst, BRES, dat vormingen organiseerde en WMKJ's samen bracht rond acties, maar uiteindelijk besloot de VGC om er één organisatie met één convenant en één arbeidsreglement van te maken.”

Wat is typisch aan een WMKJ als Jeugdhuis Chicago?

Bie: “We zijn allemaal bezig met kinderen en jongeren uit probleemsituaties of -wijken, die een structuur als een jeugdhuis nodig hebben om weerbaarder te worden op school, in hun wijk, in de stad. Onze werking is tweetalig en brengt alle leeftijden samen voor theater, sport, zwemmen, voetballen, crea, een klusjesdienst in het jeugdhuis ... Jongeren kunnen bij ons huiswerk maken,

groepjes die een plek zoeken om een dansje in te oefenen voor school kunnen bij ons terecht ... noem maar op.”

In welke mate kom je in aanraking met het beleid?

Bie: “Voor ons telt vooral het gemeentelijke niveau. De WMKJ’s liggen verspreid over een zevental gemeenten. Onze financiering komt dan weer vooral van de VGC – zowat het equivalent van wat steden Gent of Antwerpen zijn voor vzw Jong of Kras, maar toch net anders: op basis van ons convenant zijn we erg autonoom.”

Bruno: “In Nederlandstalig Brussel ging het eigenlijk krek andersom dan in Antwerpen, waar veel jeugdwerk als het ware herverdeeld werd over verschillende wijken. Aan Franstalige kant hebben de gemeenten wél hun eigen jeugthuizen behouden, de MQ’s (Maison de Quartier) die gelieerd zijn via verschillende stads-VZW’s. Daarnaast zijn er ook jeugthuizen die afhangen van de Franse Gemeenschapscommissie. Heel versnipperd dus. Aan onze kant is dat nu veel meer afgebakend.”

“ In de VGC-jeugdraad komen erg
verschillende realiteiten samen ”

Welke participatiemogelijkheden bestaan er dan wel?

Bruno: “Er is de VGC-jeugdraad, waarin verschillende jeugdstructuren vertegenwoordigd zijn, ook de Nederlandstalige jeugthuizen. Dat maakt dat er ook diverse realiteiten in samenkomen: onze werking verschilt nogal met die van een jeugdhuis uit rijkere gemeenten.”

Bie: “Als veertienjarige kun je er weinig uitrusten. De samenstelling is inderdaad een probleem: wanneer je er je beleidsplan voorstelt, praat je tegen pakweg een vertegenwoordiger van de scouts. Maar op zich zijn dat wel interessante uitwisselingen. De VGC-jeugdraad zou voor mij wel wat scherper mogen, maar de bevoegdheid van de VGC zelf is natuurlijk beperkt. Het totale

VGC-budget komt overeen met dat van één kleine, arme Brusselse gemeente. En dat voor onderwijs, welzijn, jeugd en nog wat terreinen.”

En de gemeenten en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?

Bie: “D’BROEJ heeft geen enkele link met het Gewest. Daar heb je geen jongerenparticipatie: een gewestelijke jeugdraad is er niet.”

Bruno: “Het gewest is een moeilijk te bevatten niveau. Er is een behoorlijke afstand. We hebben contacten met de VGC en met gemeentebesturen. Gemeentelijke jeugdraden bestaan voorlopig nog niet, dat is decretaal niet verplicht in de Brusselse gemeenten. Molenbeek zou werk maken van een jeugdraad: nota bene een belofte van de schepen van Nederlandstalig onderwijs.”

“ Een Vlaamse schepen van Jeugd
kan niet om de jeugdraad heen,
in Brussel ligt dat anders ”

Bie: “Van de Molenbeekse burgemeester kwam enkel de belofte dat hij iemand zou sturen vanuit het gemeentebestuur op vrijdagmiddag om te komen luisteren in het jeugdhuis. Daar zijn wij dan al blij mee. En dan te bedenken dat in Vlaamse gemeenten een schepen van Jeugd niet om de jeugdraad heen kan. In Brussel ligt er gewoon veel minder vast. De Brusselse schepen van Jeugd is pas onlangs met ons een gesprek aangegaan: voor het eerst sinds 1995! Dat wij zo’n goede verhouding hebben met de VGC, is omdat dat we allemaal samen in een minderheidspositie zitten. Bij de COCOF (de Franse Gemeenschapscommissie) of de gemeenten zit er trouwens geen geld voor ons.”

Bruno: “In die gemeenten gaat het er ook erg cliëntelistisch aan toe: schepenen lopen letterlijk met een zak geld rond. Bij de VGC verloopt dat veel gestructureerder. Vaste afspraken, info op de website ... zo bouw je een band op.”

Hoe proberen jullie de beleidsvorming te beïnvloeden, via het informele circuit?

Bruno: “Bepaalde jeugdhuizen hebben inderdaad informele contacten met de Brusselse schepen. Dat is vaak historisch zo gegroeid.”

“Informeel is in Brussel soms lonender”

Bie: “Soms wérkt dat informele circuit, hoor. De Vlaamse reflex is: procedures volgen, maar informeel is soms lonender. Hierachter lag ooit een voetbalplein. De hele wijk wordt heraangelegd in het kader van een wijkcontract, de participatie gaat de mist in – en plots ligt daar een basketbalplein. Dan hebben wij daar actie gevoerd: zelf goals getimmerd, en de Brusselse schepenen van Openbare Ruimte en van Sport uitgenodigd, wat pers erbij: en ja, er zouden goals komen. Dat is ook gebeurd. Ondertussen smeed je contacten met de kabinetten: die vragen dan welke sportactiviteiten je nog opzet, zwemmen? En dan krijg je plots een extra subsidie van duizend euro per jaar.”

“Franstaligen besteden meer tijd aan informele contacten. Een ‘tour’ in de wijk is vaak even vruchtbaar als een vergadering. Daarom ben ik blij dat we enkele Franstaligen in de organisatie hebben. Hun vibe is helemaal anders. De VGC zit duidelijk in een Vlaamse invloedssfeer. De grote lijnen komen uit Vlaanderen. Bijvoorbeeld de aanpak van jeugdwelzijn is meer op het sociale gericht. Er is een verschil met de Franstaligen op het vlak van organisatie, besluitvorming en communicatie, maar wat de mythe betreft dat Nederlandstaligen beter georganiseerd zouden zijn: wij hebben vaak gewoon meer middelen.”

Werken jullie vaak samen met andere partners in de wijken?

Bruno: “De jeugdwelzijnswerkers doen veel samen met de missions locales, sociaal assistenten, hulpverleners, diensten ... alles is goed om de jongeren vooruit te helpen.”

Hoe staat het klassieke middenveld ervoor in Brussel, in verhouding tot de nieuwe participatievormen?

Bie: “Het Nederlandstalige middenveld in Brussel is vrij klein, en toch zijn er een duizendtal Nederlandstalige verenigingen. Iedereen kent elkaar, of toch bijna.”

Bruno: “Naast het ‘klassieke’ middenveld zoals Davidsfonds Brussel, zijn er inderdaad veel tijdelijke organisaties, vaak opgericht door vrouwen of jongeren. Het zijn zelforganisaties waaruit indertijd ook sommige WMKJ’s ontstonden.”

Merken jullie – zoals in Vlaanderen – een tendens dat er meer naar de burger geluisterd wordt dan naar verenigingen?

Bruno: “Misschien nu, door de nakende gemeenteraadsverkiezingen, maar in Brussel is er al bij al heel weinig oor voor individuele burgers.”

Bie: “In Vlaanderen sturen individuele burgers mails naar de burgemeester, maar hier is dat nog lang niet het geval. Op hoorzittingen moet je geluk hebben om aan bod te komen. Wat ons betreft, is de actieweek echt positief voor onze lokale impact. Politici leren je kennen. Je profileert je als gesprekspartner. Voor concrete projecten zoals een speelplein of de heraanleg van de straat komen ze nu zelf langs met de plannen.”

“ We leggen onze cijfers voor, maar de subsidies hangen er niet van af ”

Voelen jullie prestatiedruk en inmenging vanuit het bestuur in ruil voor subsidies?

Bie: “Niet in de zin van *er is overlast op dat pleintje, los het maar op*. De VGC respecteert onze autonomie.”

Bruno: “We leggen onze cijfers voor, maar de subsidies hangen er niet van af. We hebben ons nieuwe beleidsplan zelf mogen schrijven. Dat lijkt misschien logisch, maar is het dat wel? Er is niemand geparachuteerd in de raad van

bestuur om het beleidsplan bij te sturen ... Op sommige punten is de VGC het weliswaar niet eens met ons.”

Wat is de grootste hindernis voor een betere samenwerking met het beleid?

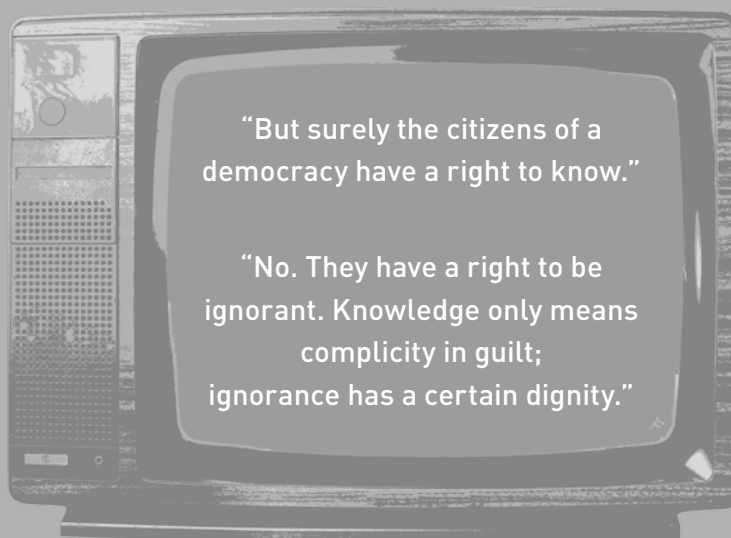
Bruno: “De opvatting over democratie: als gewestminister of schepen zou ik veel meer mijn oor te luisteren leggen bij de basis. Focusgroepen creëren. Sommige beleidsmensen lijken gewoon écht te schrikken als wij langskomen met onze jongeren.”

Bie: “Ik heb wel vertrouwen in de VGC en ‘onze’ minister Bruno De Lille. Men is zich ervan bewust dat de toekomst van de Nederlandstaligen in Brussel bij jeugdwerk – en vooral bij onderwijs – ligt. De VGC zal in jonge mensen moeten blijven investeren, en daar zijn er enorm veel van in Brussel. Deze stad verjongt explosief.”

Bruno: “Investeer je in de Brusselse jeugd, dan investeer je in de toekomst van bejaarden in heel België.”

Bie: “De grootste hinderpaal blijft bestuurlijk: versnippering van bevoegdheden en de verschillen tussen de 19 gemeenten. Er moet ook een politieke reflex groeien in bij jeugdwerkers. Wij zijn de enige plek waar jongeren gehoord worden als toekomstige burgers. Ons beleidsplan is geschreven met een nadruk op participatie, op het stimuleren van actief burgerschap binnen jeugdwerk. We willen van de input van onze actieweek de hoeksteen maken voor al onze jeugthuizen. Dat wordt de uitdaging voor de komende jaren.”

YES MINISTER

“Bewonersplatforms
wéten wat er leeft in
een gemeenschap”

LUC JOOS is beleidsmedewerker bij Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen

LUC JOOS

Luc Joos is beleidsmedewerker bij Samenlevingsopbouw Oost-Vlaanderen en daarnaast heel actief in het Meetjesland. Hij is er secretaris van de Meetjeslandse Leerwerkbedrijven en het Sociaal Verhuurkantoor en nauw betrokken bij het Wooncentrum. Verder is hij ook voorzitter van de Kringwinkel Meetjesland en penningmeester van wijkcentrum De Kring.

Héél actief dus ... zie je door de bomen het bos nog wel?

"Ik nog wel, maar ik geef toe dat voor wie er wat verder vanaf staat het inderdaad een kluwen lijkt. Vandaar ook dat nu op vraag van de gemeentebesturen, die bij heel wat van die regionale organisaties betrokken zijn, op zoek wordt gegaan naar een samenwerkingsvorm die een aantal van die structuren kan bundelen."

Staan verenigingen positief tegenover een dergelijke regionale fusiebeweging? Zien ze dat als een voordeel of als een verlies van autonomie?

"Het delen van databanken, onthaal, administratie, boekhouding en aankopen zijn voordelen. Ook op inhoudelijk vlak is er winst te boeken, maar dan enkel op voorwaarde dat alle belangrijke spelers binnen eenzelfde domein in het streeknetwerk betrokken worden. Enkel naar de financiële kant kijken is kortzichtig. En inderdaad, bij de organisaties zijn er weerstanden te overwinnen. Ze hebben hun eigen karakter en dna, maar ook heel wat Vlaamse regelgeving moet worden aangepast of soepel toegepast om samenwerken mogelijk te maken."

“ Een streeknetwerk moet vooral inhoudelijke winst opleveren; enkel naar de financiën kijken is kortzichtig ”

Wat vind je ervan dat meerdere sectorale plannen opgaan in één meerjarenplan?

“Zorgen die meerjarenplannen voor meer samenspel tussen sectoren en actoren, dan wordt het positief. Het moet gaan om meer dan een planlastvermindering. Ik hoop alleen dat er voldoende aandacht zal zijn voor minder sexy onderwerpen als wonen en dat de verworvenheden van recente plannen, zoals de gemeentelijke woonplannen, er een plaats in krijgen. Ik hoop ook dat bij de opmaak van die gemeentelijke meerjarenplannen de regionale organisaties voldoende betrokken worden, zodat gemeenten en organisaties mekaar versterken bij het realiseren van die meerjarenplannen.”

“ Gemeentebesturen en organisaties moeten mensen duidelijk maken hoe ze kunnen participeren ”

Hebben jullie de indruk dat lokale besturen oor hebben voor jullie verzuchtingen? Of blijft het op dezelfde nagel kloppen?

“De meeste organisaties waarin ik actief ben, komen op voor kwetsbare groepen en voor meer participatie: dat krijg je moeilijk bovenaan de politieke agenda. Anderzijds merken we dat bij mensen in buurten en dorpen de goesting groot is om mee te werken aan gemeentelijk beleid – voor zover het de mensen raakt in hun dagelijks leven. Gemeentebesturen onderkennen nog te weinig dat engagement en die positieve ingesteldheid om mee te werken aan beleid via het verenigingsleven, adviesraden of andere vormen van participatie.”

Bestaan er naast de adviesraden nog andere vormen van overleg?

“In diverse gemeenten in Vlaanderen bestaan er bewonersplatforms met bewoners uit- én van buiten het verenigingsleven. Die platforms gaan over alles wat een dorp bezig houdt: verenigingsleven, verkeer, bibliotheek, nieuwe school, sportinfrastructuur ... items die leven in de gemeenschap. Het zijn ideale gesprekspartners voor een gemeentebestuur om beleidsintenties af te toetsen en input voor beleid te vragen. Die platforms ontstonden soms vanuit de gemeentebesturen, maar heel dikwijls ook vanuit de bewoners zelf. Ze worden erkend en gesubsidieerd door de gemeentebesturen, ondermeer via een subsidie voor de organisatie van open bewonersvergaderingen.”

“ De relatie tussen bewonersplatforms en adviesraden ligt soms moeilijk ”

Hoe is hun relatie met de adviesraden? Zie je ze vooral concurreren of vullen ze elkaar aan?

“Adviesraden zijn sectoraal op gemeentelijk niveau georganiseerd. Bewonersplatforms zijn integraal bezig voor het dorp. Ze kunnen mekaar perfect aanvullen en mekaars advieswerk versterken, maar de praktijk leert dat de relatie tussen beide soms moeilijk ligt. Een bewonersplatform kan overigens niet het alleenrecht hebben op beleidsadvisering rond een bepaald thema – niet iedereen is erin vertegenwoordigd. Ze moeten dus aanvullend werken. Beleid moet gemaakt worden op basis van de input van verschillende actoren.”

Kan een gemeentebestuur daarmee om?

“De redenering is vaak: we zijn verkozen voor zes jaar, dus is de representatie verzekerd. Maar in een snel veranderende maatschappij is aftoetsing van beleid een constante opdracht. Het is een kunst om daarmee om te gaan, zowel voor politici als voor ambtenarij, maar ook voor bewoners. De administratie is er niet op ingesteld, niet iedere mandataris is méé en bewoners zijn vaak ongeduldig

en hongerig. We zien wel vooruitgang. En één van de aandachtspunten is inderdaad ook de verhouding met de adviesraden.”

Kan een meer integraal beleid in het voordeel van de bewonersplatforms spelen?

“Ik hoop het. Buurt- en dorpsbewoners kaarten problemen aan, maar die zijn vaak diffuus: wonen, voorzieningen, mobiliteit ... Voor een gemeentebestuur is het dan eenvoudig om de zwarte piet door te spelen. Integraal en geïntegreerd werken zal er voor bewonersplatforms hopelijk voor zorgen dat ze gemakkelijker gehoor krijgen. Dat ze op dorpsniveau en niet op gemeentelijk vlak bezig zijn, hoeft geen probleem te zijn: in dorpsoverschrijdende materie vinden bewonersplatforms elkaar snel.”

Gemeenten delegeren blijkbaar een deel van de inspraakorganisatie aan de bewonersplatforms die bewonersvergaderingen opzetten.

“Wel, bewonersplatforms zijn natuurlijk geen verlengde van het gemeentebestuur. Ze laten de stem van het dorp horen in overleg met het gemeentebestuur om mee over beleidskwesties na te denken. Maar het is níét de bedoeling dat bewonersplatforms pakweg een informatievergadering organiseren over een plein. Gemeentebesturen maken het zich soms gemakkelijk door de hete aardappel door te schuiven: zeggen jullie het maar. Iets anders is het wanneer bewonersplatforms inspraakvergaderingen, zogenaamde open bewonersvergaderingen, houden om hun eigen werking te evalueren, af te toetsen, input te vragen en draagvlak te creëren.”

**“ Voor grotere organisaties is een
convenant een goed idee ”**

Subsidies dan: is er een groeiende voor-wat-hoort-wat druk vanuit de gemeenten?

“Ja, sommige bewonersplatforms vragen zich zelfs af of subsidies van de gemeente geen vergiftigd geschenk zijn voor hun onafhankelijkheid. In grotere organisaties, zoals hier het kringloopcentrum en het Sociaal Verhuurkantoor, wordt met een convenant gewerkt. Dat is een goed idee. Zo weet iedereen goed waaraan zich te houden, en wordt de behoefte voor de gemeente kleiner om te gaan ‘sturen’”

“Ideaal is natuurlijk als je wat subsidiëring betreft wat afstand kunt nemen van de overheid of de instantie waarvan je bijsturingen in beleid verwacht. Zo hopen wij voor de uitbouw van onze Oost-Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen subsidie te krijgen via de Provincie en Vlaanderen, omdat het niveau waarop de subsidie verstrekt wordt niet hetzelfde niveau is als waarop er gewerkt wordt –beïnvloeding is dan minder aan de orde. Maar je kan natuurlijk niet verwachten dat alles bovenlokaal gesubsidieerd wordt. Klaverbladfinanciering is beter: lokaal, bovenlokaal, sponsoring en eigen werking. Dan heb je meer vrijheid. Tegelijk merken we ook dat bij verenigingen die geen subsidies krijgen, de betrokkenheid van de gemeentebesturen minder groot is. Krijg je als bewonersplatform duizend euro, dan ben je plots een factor om rekening mee te houden. Ik vind het een genuanceerd verhaal.”

Zijn er taken die gemeenten zelf opnemen die beter door de verenigingen zouden gebeuren?

“Bewonersplatforms willen zich echt engageren en ze roepen als het ware: geef ons meer verantwoordelijkheid voor ons dorp. Natuurlijk zijn dat geen gemeentelijke administraties, dus ergens is er een grens. Je moet erkennen dat bewoners verantwoordelijkheid willen opnemen, maar hen niet beschouwen als ambtenaren.”

Wat zijn de grootste hindernissen voor een goede samenwerking tussen gemeenten en verenigingen?

“De bestuurscultuur is nog geen mondige burgers gewend, noch wat daardoor kan ontstaan. Voor adviesraden bestaan er duidelijke werkingsregels, maar met andere vormen en wisselende structuren hebben besturen het moeilijker. Maar omgekeerd moeten ook bewoners leren omgaan met de geplogenheden van de beleidscultuur.”

“ In Merelbeke zijn de signalen uit de bewonersplatformen een vast agendapunt van het college ”

Kan dat gestuurd worden via vormingen?

“Ja, wij organiseren bijvoorbeeld interviews tussen ambtenaren over omgaan met bewonersplatformen. Er kunnen afspraken gemaakt worden over de frequentie van de overlegbijeenkomsten. In Merelbeke werd er afgesproken om signalen uit de bewonersplatforms als vast agendapunt voor het college te agenderen. Tezelfdertijd brengen we met de Oost-Vlaamse Vereniging Dorpsbelangen bewonersgroepen bij elkaar om te leren omgaan met het gemeentebestuur.”

Zie je een trend naar nieuwe vormen van inspraak ten koste van de klassieke vormen? En wat vind je daarvan?

“Ik hoop dat gemeentebesturen maar ook adviesraden eens een ernstige evaluatie maken van hun manier van inspraak en advies geven. De klassieke informatie- en inspraakvergaderingen schieten tekort. Ze komen meestal veel te laat en bereiken ook doorgaans dezelfde, mondige mensen. Gemeentebesturen moeten zo snel mogelijk informatie delen en informatie inwinnen bij bewoners, verenigingen, raden, bewonersplatforms ... Bij belangrijke ingrepen en

beleidsintenties heb je trajecten nodig die mensen systematisch betrekken. Op maat en niet enkel voor de luidste roepers.”

“Echte representativiteit is niet het antwoord op de vraag: is iedere groep vertegenwoordigd? Wel op: komen alle meningen voldoende aan bod? Laat onze batterij inspraakmogelijkheden voldoende toe om de mening van de bewoners te kennen en een gedegen uitspraak te doen? Ik vind representativiteit van meningen dus belangrijker dan die van instanties.”

Heb je nog een fundamentele tip voor beleidsverantwoordelijken in het Meetjesland?

“Waardeer de inspanningen en erken de deskundigheid van mensen in het dorpsgemeenschapsleven om de gemeenschap mee vorm te geven. Wie gehoord wordt, zal zich extra inzetten.”

“ Respectabele
maatschappelijke
krachten moeten via
subsidies zuurstof
blijven krijgen ”

FERNANDO MARZO

is provinciaal voorzitter van ACLI.

FERNANDO MARZO

Fernando Marzo is provinciaal voorzitter van ACLI – zeg maar de KWB van de Italiaanse migrantengemeenschap. Hij werkte 33 jaar als Fordarbeider, was er 14 jaar afgevaardigde voor het ABVV en tot voor kort voorzitter van de Genkse integratieraad.

“ACLI kun je een socio-culturele organisatie noemen, maar is eigenlijk ontstaan rond het idee van acculturatie – volksontwikkeling. Mensen uit de migrantengemeenschappen – in eerste instantie de Italiaanse – doen emanciperen door kennis via maatschappij- en gemeenschapsvorming.”

Hoe proberen jullie het beleid te beïnvloeden?

“Door te participeren aan elk forum waar meningen geuit kunnen worden, en beslissingen beïnvloed. Lokaal doen we dat via onze aanwezigheid in adviesraden. In het prille begin waren dat migrantenraden, daarna de integratieraden en nu behoren daar ook sport- en cultuurraden toe: alle mogelijke manieren waarop we ‘de politiek’ kunnen beïnvloeden.”

Hoe concretiseren jullie dat dan? Maken jullie leden zelf deel uit van politieke partijen?

“Oorspronkelijk waren we vooral verbonden aan de christendemocratie: vooral met Italië heeft die historische banden. Maar na dertig jaar kiezen we vooral voor pluralisme en progressivisme. De leden van ACLI zijn vrij om aan te sluiten bij- en te militeren voor partijen, zolang ze onze statuten respecteren. Meestal vind je ze terug bij SP.a, Groen of CD&V.”

“ Adviezen die behoeften objectiveren,
komen meestal mee op de agenda ”

Houdt het lokale bestuur voldoende rekening met de doelen van jullie organisatie?

“Wanneer wij suggesties doen die werkelijk aansluiten bij bestaande behoeften en die ook objectiveren, dan worden die adviezen zeker mee op de agenda geplaatst. In gemeenten waar wij participeren – van oudsher vooral in Limburg – vinden wij onze adviezen terug in de beleidsnota's van die besturen. Op het vlak van cultuurparticipatie van migranten heeft onze inbreng zeker een verschil gemaakt, mede door het feit dat ook het Vlaamse Ministerie van Cultuur daartoe lijnen uitzette. In sommige gemeenten werd het cultuurbeleid echt opengegooid. De reglementen voor subsidiëring werden aangepast en allochtonen bepalen actief mee het beleid. Er worden accenten gelegd op het vlak van culturele activiteiten waarin wij ons kunnen terugvinden.”

Met wie in de lokale besturen heeft je organisatie vooral contact en verloopt die relatie formeel of informeel?

“Het contact verloopt niet rechtstreeks met ACLI, wel met de groepen die regelmatig aan het overleg deelnemen: niet als luisteraars, wel als actieve participanten. Dat loopt niet overal van een leien dakje. Veel heeft te maken met de krachtadigheid die er lokaal aan de dag gelegd wordt – van beide kanten uit. Je kan jezelf niet opstellen als referentieorganisatie waarnaar geluisterd wordt en tegelijk jezelf telkens verliezen in klaagzangen. Daardoor verlies je je credibiliteit. Engagement is een wisselwerking: politieke besturen moeten er ook open voor staan. In gemeenten waar het politieke landschap versnipperd is, is het ook moeilijker om effectief te participeren. Er heerst vaker een paternalistische benadering, zo van *we zullen er maar rekening mee houden*. In sterke, slagkrachtige besturen loopt dat allemaal vlotter.”

“ Waar het politieke landschap versnipperd is, is het moeilijker om te participeren ”

En via sterke, slagkrachtige organisaties ook?

“Natuurlijk. Vertegenwoordigers van minderheidsgroepen moeten aan hetzelfde zeel trekken, niet in verdeelde slagorde de strijd aangaan. Anders wordt het verdeel- en heersprincipe ongenadig toegepast. Wanneer de organisatie sterk genoeg is, speelt dat probleem niet zo. Je bent ‘sterk’ als je een klare visie hebt. Traditie helpt misschien ook. Cultuur en geschiedenis helpen om respect af te dwingen. Je moet ook beschikken over onderlegde en capabele bestuursleden, en een project hebben. Er is echt meer nodig dan louter je praktische werkmiddelen allemaal op een rijtje te hebben. En je mag zeker niet toegeven aan de neiging om altijd de schuld in de schoenen van het beleid te schuiven.”

Zijn er overlegstructuren tussen die verschillende organisaties waardoor die met één stem kunnen spreken?

“Ja. Gestructureerd overleg tussen de organisaties is volgens mij heel hard nodig, want anders reageert de politiek al te snel van: *met die mensen valt er geen land te bezeilen*. Binnen de migrantenorganisaties heerst nog teveel hokjesmentaliteit: onze doelgroep, hun doelgroep ... terwijl er voor ons maar één doelgroep is: de migranten. Hoogstens kun je zeggen: de oude en de nieuwe.”

“ Gestructureerd overleg tussen organisaties is hard nodig ”

Wat is uw visie op de interne staatshervorming die lokale besturen meer autonomie zal geven?

“Wij zijn daar niet bang voor: wij hebben een groot actieterrein. Maar in plaatsen waar de minderheden minder sterk staan, zal deze staatshervorming ons zeker niet helpen vlotter te bereiken wat we willen. In Genk of Hasselt is er een traditie in migrantenonthaalspolitiek. Elders is dat niet zo: daar kan na de verkiezingen dan bijvoorbeeld een agentschap gecreëerd worden dat een aantal diensten controleert. Voor dat scenario vrees ik op plaatsen waar de N-VA, een partij zonder uitgebreide middenveldstructuur of basiswerking achter zich, aan de macht zal komen. Kunnen ze daarmee de impact van de bestaande zuilen beknotten, dan zullen ze het niet laten. De kans bestaat dat wij na de verkiezingen in sommige gemeenten minder impact zullen hebben op de structuren. Basiswerkingen rond een bepaald thema of project, van waaruit nu het beleid mee wordt vormgegeven, zullen dan minder invloed hebben op het politieke beslissingsproces.”

Lokale besturen maken binnenkort een meerjarenplan op in plaats van verschillende beleidsplannen. Zie je daar kansen in?

“Ik zie er vooral een beetje de oude planeconomie in. Verder zie ik weinig problemen, behalve wanneer ook de maatschappelijke orde grondig zou veranderen. Beleidsinstanties, machtsstructuren, zullen dan een nog grotere afstand innemen ten opzichte van de basis, van de lokale democratie.”

“ Ik zou de rol van de adviesraden
nog versterkt willen zien ”

Zie je een trend naar meer directe participatie, bijvoorbeeld burgemeesters die direct worden aangesproken?

“Wanneer je je wilt profileren door als enkeling de schepen van Integratie of de burgemeester aan te spreken, ligt het niet voor de hand om iets uit de brand te

slepen. Ik ben voorstander van een collectieve benadering. Ik zou dus absoluut de rol van de adviesraden nog versterkt willen zien, nog dichterbij het beleid zien komen.”

Zie je grenzen aan de deelname en de participatie van vrijwilligers?

“Nee, zeker niet. Wil men de participatiemaatschappij verder uitbouwen, dan moeten vrijwilligerswerkingen blijvend gestimuleerd worden. Vrijwilligers verdienen een belangrijke plaats in onze maatschappij, omdat ze die ook kunnen veranderen. De suffragettes waren ook vrijwilligers.”

“We mogen experimenten niet in de kiem smoren door niet meer te subsidiëren”

Financiële subsidies staan ook onder druk: ervaar je dat zelf ook?

“Onze sociale structuren hebben zich kunnen ontplooiën en verder groeien omdat zij beschikten over de nodige middelen. We mogen experimenten niet in de kiem smoren door niet meer te subsidiëren. Verenigingen moeten in staat blijven om te tonen wat ze in huis hebben, vooral bepaalde groepen die minder ervaring hebben in het organiseren van het middenveld: die verdienen ook aandacht.”

Subsidies hebben dus wel degelijk effect als beleidinstrument?

“Zeer zeker. Wil je emancipatorisch werken en integrisme tegenhouden, dan moet je respectabele krachten zuurstof geven. Je moet selectief zijn: gaat een vereniging over cultuur en religie, zorg dan dat de middelen juist aangewend worden.”

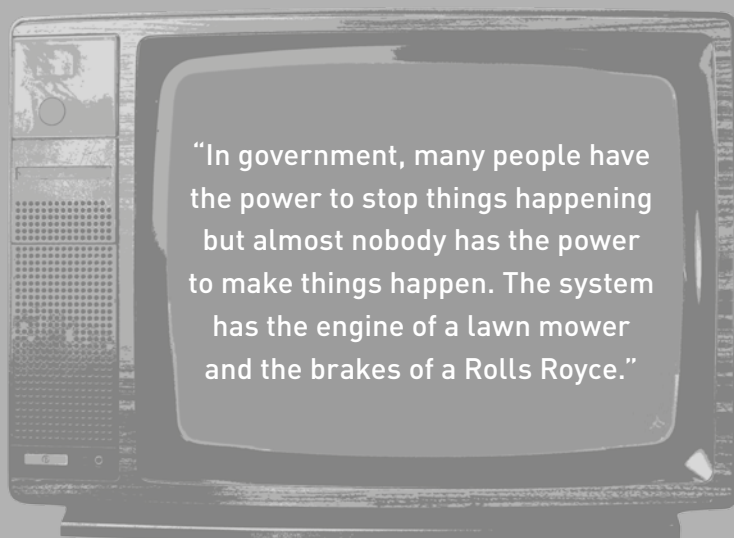
Hoe kunnen verenigingen omgaan met een toenemende verschuiving van 'klassiek' naar 'nieuw' middenveld?

"De traditionele verenigingsstructuren hebben geen greep meer op de maatschappij, vooral niet de verenigingen die sterk gelinkt zijn aan politieke of de religieuze zuilen. Dat is bij minderheden niet anders: moskeeën zijn lang niet meer wat ze waren. Over de nieuwe participatievormen kun je lang debatteren, ik heb er geen pasklare antwoorden op. Ik merk wel dat als wij vormingsnamiddagen organiseren voor jongeren, er nauwelijks iemand komt opdagen. Gaat het over voetbal, dan loopt de zaal vol. Mensen zoeken altijd naar manieren om samen te zijn, maar de nieuwe generaties kunnen we niet bieden waar ze naar zoeken: dat weten ze zélf namelijk niet. Traditionele migrantenorganisaties zijn dan ook op de terugweg. Er is een grote verschuiving aan de gang."

“ In België hebben we Brussel als laboratorium ”

"Ik pleit voor een intellectueel eerlijke benadering van lokale besturen en middenveld. In België hebben we Brussel als laboratorium. Activeer je daar geen gezond middenveld onder de allochtonen, dan wordt dat vacuüm ingenomen door ondemocratische krachten. Het beleid en de structuren moeten verjongen en we moeten zoeken naar betere manieren om met elkaar te praten."

YES MINISTER

“ Lokale verenigingen moeten meer samenwerken ”

KATHLEEN GOVAERS is provinciaal verantwoordelijke
VFG provincie Antwerpen vzw.

MARIO VAN BIJLEN is vrijwilliger bij VFG provincie Antwerpen vzw en
ondervoorzitter van de stedelijke adviesraad Antwerpen.

MARIO VAN BIJLEN KATHLEEN GOVAERS

Door zijn handicap is Mario Van Bijlen ervaringsdeskundig in zijn rol als ondervoorzitter van de Adviesraad voor personen met een handicap Antwerpen. Kathleen Govaers is lid van diezelfde adviesraad en ondersteunt hem en andere vrijwilligers in andere adviesraden in de provincie Antwerpen.

Hoe probeert jullie adviesraad het beleid te beïnvloeden?

Kathleen: “Door een zo sterk mogelijke vertegenwoordiging en door te lobbyen. We zetten ook acties op.”

Mario: “Momenteel zijn we bezig met een parkeeractie: parkeerplaatsen creëren voor mensen met een handicap. Daarnaast willen we mensen duidelijk maken dat ze niet op gehandicaptenparkeerplaatsen mogen parkeren, en de politie erop wijzen dat ze moeten controleren. En handhaven.”

Kathleen: “We hebben alle parkeerplaatsen voor personen met een handicap gescreend, over de kwaliteit ervan een dossier opgesteld en het overhandigd aan Antwerps burgemeester Patrick Janssens. De boodschap: er is al veel verbeterd, maar het beleid blijft weinig consequent.”

Vind je dat jullie lokaal bestuur voldoende rekening houdt met jullie meningen?

Kathleen: “Enkele jaren geleden ondernamen we een grote actie rond toegankelijke openbare toiletten. Het bestuur had er wel oor naar: er zouden op regelmatige afstand van elkaar toiletten geplaatst worden, maar uiteindelijk had dit beperkt resultaat. Daarnaast hebben we het subsidiereglement voor verenigingen die activiteiten organiseren voor personen met een handicap

helemaal mee uitgeschreven. Dat was dan wel weer een succes. Veel organisaties doen er intussen een beroep op. Het wisselt dus.”

“Onze constructieve rol in de adviesraad verbetert ons contact met de stad”

Met welke diensten van het lokale bestuur heeft de organisatie het meest contact?

Kathleen: “Met de dienst Diversiteit. Dat wij een constructieve rol spelen in de adviesraad, helpt enorm. Daardoor zijn de contacten met de stad prima – in die mate dat we soms meer gedaan krijgen buiten de adviesraad om, via het netwerk dat we opbouwden binnen de stad en de stadsdiensten.

Hoe maak je een adviesraad dan efficiënter?

Mario: “Een adviesraad moet ernstig genomen worden. Samen komen om samen te komen, terwijl de beslissingen achter de schermen toch al genomen werden: dat heeft weinig zin.”

Kathleen: “Verenigingen moeten vrijwilligers die hen vertegenwoordigen in de adviesraden ook beter ondersteunen. Wij hebben daarvoor de werkgroep Laat je stem horen, waar de standpunten van VFG samen met de vertegenwoordigers in de adviesraden bepaald worden. Vrijwilligers die niet genoeg ondersteund worden door hun organisatie, vertegenwoordigen op den duur enkel individuele belangen.”

“Verenigingen moeten hun vrijwilligers in de adviesraden goed ondersteunen”

“Ook de stad kan laten zien dat ze adviesraden belangrijk vindt door vergaderingen te modereren, agenda’s te opstellen, te zien dat iedereen evenveel aan bod komt ...”

Mario: “Adviesraden blijven écht nodig, anders zou elke vereniging weer op eigen houtje met de stad communiceren. Beleidsmakers zouden overspoeld worden met twee, drie keer dezelfde ideeën. Dat wordt nu – idealiter – via adviesraden in goede banen geleid.”

Wat is jullie gevoel bij meer verantwoordelijkheid voor lokale besturen?

Mario: “Elke verbetering is meegenomen, maar ik vrees eerlijk gezegd vooral voor onze werkingsmiddelen. Ik denk ook dat lokale verenigingen meer zullen moeten afstemmen en samenwerken.”

Kathleen: “Dat opent nieuwe mogelijkheden, ook voor VFG. Maar er dreigt volgens mij wel versnippering wanneer elke gemeente eigen accenten gaat leggen. Er is één lijn nodig – weliswaar met oog voor de specifieke situatie binnen een gemeente.”

“ Eén beleidsplan zorgt dat je meer
voeling krijgt met andere domeinen ”

Nu maken lokale besturen beleidsplannen op voor sport, milieu ... maar straks komt er één meerjarenplan over alle beleidsdomeinen heen.

Mario: “Met één beleidsplan wordt de transparantie groter. Nu weten we bijvoorbeeld niet wat er in het jeugdbeleidsplan staat.”

Kathleen: “Ik denk inderdaad ook dat het een goede zaak is dat we meer voeling krijgen met- en inspraak in de andere domeinen. Momenteel krijgen we daar weinig feedback over. Ook niet over de gevolgen van die staatshervorming zelf, trouwens.”

Zijn jullie ongerust over die gevolgen, de op til zijnde veranderingen?

Kathleen: “Ja, toch wel. Er zit in ieder geval veel studie- en lobbywerk aan te komen.”

“ Inlusie moet het beleid
overlaten aan verenigingen die
weten waar het over gaat ”

Zien jullie lokale besturen zelf taken naar zich toe trekken? Of zijn er juist taken die jullie als middenveld zelf zouden kunnen overnemen?

Kathleen: “Het bewerkstelligen van meer inclusiviteit voor personen met een handicap is iets waar VFG en Recreas (Recreatief Aangepast Sporten) sterk in zijn. Dat is ook iets wat je aan organisaties als de onze móet overlaten. In sommige gemeenten weet men niet waar men daarvoor terecht kan, dus nemen de besturen dat zelf op zich. Dat doen ze beter niet.”

Wat vinden jullie van de tegenstelling nieuwe en klassieke vormen van participatie? Hoe kan jullie vereniging daarmee omgaan?

Mario: “Ik denk dat de nieuwe vormen heel positief zijn. We moeten altijd vooruit. Ook online participatie kan bijvoorbeeld nuttig zijn.”

“ We moeten los komen van
het doelgroepdenken ”

Kathleen: “Het wordt vooral een uitdaging om los te komen van het doelgroepdenken: nu worden senioren samengebracht, gehandicapten, cultuurliefhebbers ... maar al die subgroepen denken vaak na over dezelfde thema's. We merken dat bij de seniorenraden: hun agenda's zijn vaak een kopie van de onze.

We moeten veel meer streven naar focusgroepen waar experts – door ervaring of belangstelling – worden samengebracht, los van het feit of dat senioren of mensen met een handicap zijn.”

Wat wens je toekomstige lokale besturen toe?

Kathleen: “Creativiteit om met beperktere middelen toch efficiënt om te blijven springen. En verbondenheid tussen alle betrokken partijen. Besturen die mogelijkheden creëren tot netwerking tussen verenigingen en tussen verenigingen en het bestuur. Goed samenwerken kan pas als je elkaar ook goed kent.”

En jullie eigen organisatie?

Kathleen: “Voldoende middelen. Vrijwilligers ondersteunen in adviesraden vergt tijd en inzet.”

“Stuurde het eerste cultuurdecreet te veel aan, dan laat men nu te veel los”

STEVEN SLOS is cultuurbeleidscoördinator van de stad Brugge.

STEVEN SLOS

Stad Brugge telt 360 culturele verenigingen in alle geuren en kleuren, maten en gewichten. Cultuurbeleidscoördinator Steven Slos maakt de balans op van tien jaar cultuurbeleid na Brugge Culturele Hoofdstad 2002.

Met de deur in huis: hoe betrek je de expertise van de verenigingen bij de beleidsvoering?

“Onze bestuurscultuur is traditioneel gericht op de participatieve democratie. Er wordt enerzijds gewerkt via adviesraden – jeugd, sport, cultuur, milieu ... Anderzijds is er veel aandacht voor burgerparticipatie tijdens pakweg de inrichting van openbare ruimten. In de cultuursector zijn er drie cultuurraden: de sociaal-culturele raad met de culturele verenigingen; het cultuurforum – eerder een overlegraad van de professionele sectoren – en de koepelraad, oorspronkelijk opgericht om de grote lijnen te bepalen, maar die bestaat feitelijk enkel op papier.”

**“ Mijn tip voor de adviesraden:
geef meer beleidsinput ”**

Vind je dat je als lokaal bestuur voldoende rekening houdt met de mening van het verenigingsleven?

“De sociaal-culturele raad geeft veel advies over erkenning en subsidiëring van verenigingen. Het bestuur volgt ook meestal hun visie. Ik maak er een punt van om met de schepen van Cultuur altijd even aanwezig te zijn om vragen te beantwoorden. Jammer genoeg is de sociaal-culturele raad geen instrument dat weegt op het brede cultuurbeleid. Dat is meteen mijn tip voor de

adviesraden: geef meer beleidsinput. Temeer omdat een adviesraad wel een formeel orgaan is met een mandaat om verenigingen te vertegenwoordigen. Het zou voor hen ook een statement zijn om in de gemeenteraad overtuigend mee uit te kunnen pakken.”

“Daarnaast zijn er de informele kanalen: ambtenaren en coördinatoren cultuur of stedenbeleid zijn netwerkers geworden. Ze komen de deur uit, hebben contacten met verenigingen. Er is weinig neerslag van op papier, maar ook ongestructureerde informatie is waardevol.”

“ Informeel kan er veel in
beweging gebracht worden ”

Helpen die informele gesprekken bij de visieontwikkeling?

“Ik vind van wel. Ook de deur van de burgemeester staat open om problemen aan te komen kaarten of voorstellen te doen. Een vereniging met verbouwperekelen stapt rechtstreeks naar de betrokken ambtenaren. Daar speelt ook wel het schaalvoordeel van Brugge: ik kan voldoende tijd uittrekken voor iedereen. Informeel kan er veel in beweging gebracht worden.”

Hoe is de relatie tussen het lokale bestuur en het verenigingsleven?

“Er zijn de traditionele discussies over centen, maar verder is de relatie de laatste tien jaar fel verbeterd. Toen in Brugge de beslissing genomen werd om het concertgebouw te bouwen, ontstond er discussie over de uitbating: bestuur en culturele sector stonden lijnrecht tegenover elkaar. Toch heeft men daarin elkaar gevonden. De politiek moet beslissingen durven nemen tegen de grondstroom in, visionair durven zijn. Anders hadden we nooit ons concertgebouw gehad. Een vereniging of burger die geen verantwoording hoeft af te leggen, moet de keuzes ook aanvaarden. Al was het maar uit respect.”

Hebben het decreet Lokaal Cultuurbeleid en de functie van cultuurbeleidscoördinator de relatie met de sector verbeterd?

“De samenwerking is nu intensiever. Een cultuurbeleidscoördinator brengt mensen bij elkaar rond thema’s en activiteiten, creëert dynamiek. Sector en bestuur hadden elkaar tijdens Brugge 2002 echt nodig en dat is niet veranderd. Het nieuwe cultuurbeleidsplan zal in ieder geval ook deze keer samen geschreven worden.”

Maakt het middenveld het het bestuur soms moeilijk?

“Soms hebben we andere verwachtingen ten opzichte van mekaar. Jonge ambtenaren vliegen erin en staan niet stil bij de praktische of planmatige werking van verenigingen. Om met alle fanfares samen een groot concert te geven, moet je je kunnen inleven in hun manier van werken. Willen ze over twee jaar deelnemen aan een festival, dan moeten ze daar nu al mee bezig zijn. Dat maakt het soms complex, maar je kan ook tot oplossingen en compromissen komen. Dat is leuk.”

Zie je voor- of nadelen in meer autonomie voor de lokale besturen?

“Het huidige decreet bepaalt perfect de verhoudingen tussen Vlaanderen en lokale besturen, vind ik. Duidelijke richtlijnen met een aantal basisverwachtingen in ruil. Een set van prioriteiten en voorwaarden, waarbij je als stad zelf kiest om er al dan niet in mee te stappen. Doe je dat, dan is de controle minimaal maar wel juist gedoseerd.”

“Het eerste decreet ging te ver in het aansturen, hoewel onze mooi uitgeruste bibliotheken er nooit waren gekomen zonder strikte richtlijnen. Maar nu gaat men te veel loslaten. Is een cultuurfunctionaris niet langer verplicht, dan zet je de deur open naar saneringen. Jammer, want er verdwijnt een stukje dialectiek tussen beide niveaus. De vele nieuwe gemeenschapscentra in kleine gemeenten zullen zonder personeelsvoorwaarden in de problemen komen. Dat geldt ook voor erfgoedbeleid en erfgoedcellen: die zouden er zonder Vlaanderen ook niet zijn zonder voorwaarden. De slinger slaat nu weer te ver de andere kant uit.”

“Maar het zullen vooral projectbudgetten zijn die sneuvelen, niet zozeer personeel. Hogere entreprijzen zijn ook mogelijk. Taken opnieuw afstoten ook. Gelukkig hebben we in Brugge jaren geleden al zwaar gesaneerd en de nodige buffers ingebouwd.”

“ Het BBC-verhaal wordt zo technisch, dat de eenvoud en overzichtelijkheid zoek raken ”

De sectorale plannen verdwijnen en worden vervangen door een meerjarenplan. Hoe gaan jullie daar als lokaal bestuur mee om?

“We zijn nu de invoering van de BBC, de beleids- en beheerscyclus, aan het voorbereiden: een echt puzzelwerk. De hele stedelijke administratie moet worden hervormd. De boekhouding, de planning en rapportering, de bestuurlijke indeling. Inhoudelijk hoeft het meerjarenplan voor ons geen verzwakking te zijn, omdat onze sector zichzelf de laatste tien jaar versterkte. Sport maakt sinds het decreet op Lokaal Sportbeleid ook die inhaalbeweging. Ik vrees vooral dat het hele BBC-verhaal zo technisch is, dat de eenvoud en overzichtelijkheid zoek zijn. Baseer daar maar eens je beleid voor kleine middenveldorganisaties op.”

Weten jullie al hoe participatie aan de hand van het meerjarenplan zal verlopen?

“De bevraging voor het meerjarenplan zal sectoraal gebeuren, zonder externe begeleiding. Wij doen dat zelf, omdat we voldoende ervaring hebben met het maken van beleidsplannen. Onze stadssecretaris nam ook al het initiatief om elke sector te laten werken aan een soort memorandum voor de nieuwe bewindsploeg. Vanuit Cultuur willen we onze schepenen een uitgebreid

document met ideeën en prioriteiten meegeven. We hebben daarvoor alle actoren rond de tafel proberen te krijgen.”

“ Klassieke verenigingen zijn zelf
ooit ontstaan uit het ad hoc-
engagement van burgers ”

Structurele en procesmatige participatie wordt verdrongen door nieuwe ad hoc-vormen van inspraak, hoe ervaar jij dat?

“Informeel netwerken wordt belangrijker, dat klopt. Maar we spreken ook zelf via die informele contacten verenigingen aan. Er ontstaan informele groepen waar je diverse niveaus van engagement ziet. In mijn buurt is dat bijvoorbeeld een jaarlijkse barbecue met een optreden, maar er zijn groepen die echt uitgroeien tot culturele buurtverenigingen. Daarom hoef je de cultuurraad niet af te schrijven. De ‘klassieke’ verenigingen zijn zelf ooit ontstaan uit het engagement van burgers. Wie weet hebben we over tien jaar een Vlaamse koepel van wijkverenigingen! Een echte contradictie zie ik niet tussen ‘traditioneel’ en ‘nieuw’.”

“Cultuurraden hebben het wel moeilijk om jongeren aan te trekken. Zo’n cultuurraad zou representatiever moeten zijn voor het hele culturele veld, maar het is niet aan ons om die verkiezing te sturen. Maar we zijn dus wel aan het nadenken over meer representativiteit.”

“ Maatschappelijke meerwaarde is
ook return-on-investment ”

Worden subsidies terecht steeds meer verbonden aan meetbare resultaten?

“Ik denk niet dat bijvoorbeeld in de amateurkunsten er altijd return-on-investment gevraagd wordt. De maatschappelijke meerwaarde is de return. Evenementen in professionele en semiprofessionele sectoren moeten wél renderen: profilering, toerisme en citymarketing spelen daarin mee. Natuurlijk kan er ook extra geïnvesteerd worden, wanneer de return er ook is: het kan dus ook positief uitpakken. Wij zijn nog ver van Nederlandse toestanden, waar níét meer geïnvesteerd wordt: daar heerst een soort ideologisch ongeloof over de meerwaarde van cultuur. Ik hoor wel dat de gemeente meer zelf begint te organiseren, ten koste van gesubsidieerde evenementen.”

Wat zou je fundamenteel willen veranderen in Brugge?

“Een stukje fusie terugschroeven: laagdrempelig, professioneel aangestuurd cultuuraanbod- en voorzieningen naar de randgemeenten. Dichter bij de mensen, bij het formele en informele verenigingsleven.”

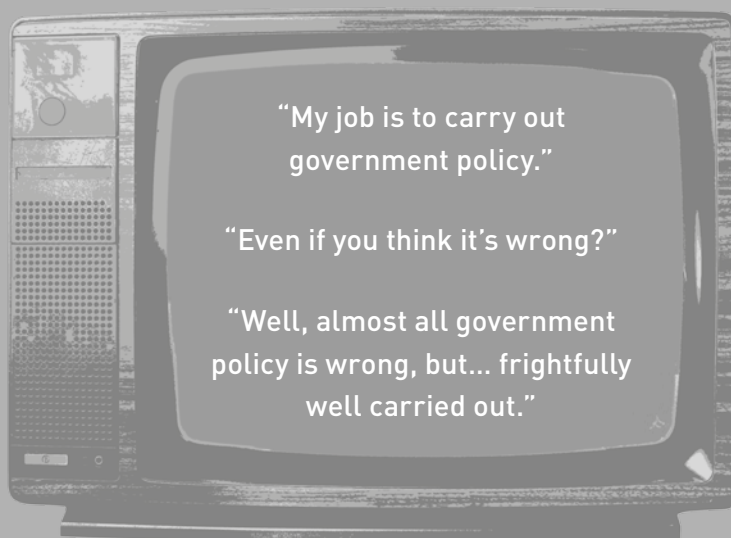
Wat wens je het verenigingsleven toe?

“Boeiende activiteiten met veel participanten en een open, niet-defensieve houding. En een eigen plek binnen het culturele veld.”

En je eigen lokale bestuur?

“Een financieel-economische situatie die het toelaat om aan de grote vraag te voldoen. Dat de burgers hun vertrouwen behouden in het cultuur- en sportaanbod in Brugge. En meer beleidsdebat, zodat we kunnen blijven nadenken over juiste keuzes. Echte beleidsparticipatie is en blijft moeilijk: ons model, de representatieve democratie, wordt voor een stuk aan de kant geschoven en nog niet volwaardig vervangen door de informele vormen.”

YES MINISTER

“My job is to carry out
government policy.”

“Even if you think it’s wrong?”

“Well, almost all government
policy is wrong, but... frightfully
well carried out.”

“ Dialoog is nóg belangrijker dan participatie ”

KATRIEN VANHOVE is 32 jaar en studeerde politieke wetenschappen en vrouwenstudies. Sinds 2009 werkt ze voor Karuur vzw, voordien was ze aan de slag als jeugdconsulent en projectbegeleider bij de gemeente Edegem.

KATRIEN VANHOVE

Karuur vzw ondersteunt lokale beleidsparticipatie van jongeren, vooral door te zorgen dat jeugdraden hun rol als adviesorgaan kunnen spelen in gemeenten, maar ook door vorming, publicaties, een website en een helpdesk.

Hoe ondersteunen jullie de jeugdraden?

“We bieden hen informatie via onze mediakanalen. Iedereen met vragen van- of over jeugdraden kan bij Karuur terecht. Ook mandatarissen bellen ons, over juridische kwesties vooral. We geven vorming aan jeugdraden en gemeentelijke jeugddiensten, en begeleiden raden waar conflictsituaties bestaan: die proberen we weer op de rails krijgen om een nieuwe dynamiek te vinden.”

“De meeste interesse voor ons aanbod en vragen krijgen we van jeugddiensten die de jeugdraden ondersteunen. We zouden liever zien dat de jongeren zelf, in hun eigen taal, vragen zouden stellen. Hun nuances liggen anders. Dat merken we ook tijdens onze vormingen, waar ze dikwijls terecht komen via een jeugddienst.”

“ Jeugdraden worden vaak gedomineerd door de jeugddiensten ”

Is het niet wat dubbel dat jeugddiensten, als deel van hun gemeentebesturen, de jeugdraden – toch officiële adviesraden – ondersteunen?

“De regelgeving bepaalt dat iemand van het gemeentebestuur ‘het secretariaat moet waarnemen’. Zolang dat gaat over administratie, is er geen probleem. Maar jeugdraden worden vaak gedomineerd door jeugddiensten en dat bepaalt

onvermijdelijk de agendasetting. In onze vormingen komt aan bod hoe er omgegaan kan worden met de jeugddienst, met de schepen ... jongeren beseffen niet automatisch hoe het werkt: ze zien de jeugddienst als een natuurlijke bondgenoot. Dat heeft zijn grenzen, en dan moet een jeugdraad opnieuw haar rol van adviesverlener spelen.”

Worden die grenzen vaak overschreden?

“Toch wel. Dat vergt van beide kanten aanpassingen. Jeugddiensten hebben soms moeite om op hun standpunten terug te komen.”

Hoe is de relatie tussen lokale besturen en jeugdraden?

“Heel verschillend. Er zijn gemeenten waar participatie van jeugdraden eigenlijk vanzelf spreekt. Dat hangt vaak af van de schepen van Jeugd. Elders is er soms heel weinig communicatie: jeugdraden worden niet gevraagd om dingen te doen, er komt geen reactie op adviezen, de schepen is niet geïnteresseerd. Dialoog is de kern: dat is nog belangrijker dan ‘participatie’.”

“ De nieuwe BBC zal
gemeentebesturen aanzetten om
na te denken over dialoog ”

Zie je een evolutie richting meer dialoog?

“Burgerinitiatieven omvatten niet enkel de stRaten-generaals of de grote Gentse buurtcomités, maar zijn vaak kleine actiecomités die een bepaald thema aankaarten. Onze huidige beleidscultuur gaat daar nog niet vlot mee om, hoewel de wil er wel is. Ik denk dat de nieuwe BBC gemeentebesturen zal aanzetten om na te denken over dialoog. Nieuwe concepten als cocreatie en coproductie kun je niet meer wegcijferen. Net op gemeentelijk niveau zijn er meer mogelijkheden

om met mondige burgers om te gaan. Er duiken echt mooie initiatieven op die mensen samenbrengen.”

Zijn veel van die initiatieven niet veel gepraat zonder resultaat?

“Soms overheersen de klaagzangen, maar echte cocreatie en -productie kan dat neutraliseren. Hoe maken we op wijkniveau samen met de bewoners keuzes? Hoe richten we onze straat of wijk in? Zo kun je veel verzuring opvangen. En natuurlijk is er altijd het primaat van de politiek: het college heeft het laatste woord. Maar een bestuur is pas volwassen wanneer het met conflicterende meningen kan omgaan. Ik kan me geen college voorstellen dat lijnrecht ingaat tegen een meerderheid, geen draagvlak heeft.”

“ Jeugdleden moeten zorgen dat ze hun dossiers kennen ”

Wat is de grootste hindernis voor samenwerking tussen jeugdleden en bestuur?

“Een schepen van Jeugd die zich niet inleeft, geen engagement toont. Iemand die er Jeugd zomaar bij kreeg als bevoegdheid: jammer. Jeugdleden signaleren ons ook dat schepenen zich vaak niet op hun gemak voelen met ‘onvoorspelbare’ jongeren. Jongeren en geijkte formules van besluitvorming: het wringt soms. Daarom loopt die dialoog soms mis. Schrijft een jeugdraad een advies, dan drukken wij hen op het hart om zich vooral te informeren. Toon dat je je dossier kent, want anders geef je een sceptische schepen meteen munitie. Ze *weten niet waarover ze praten*: dat is een dodelijk verdict. Terwijl er aan de basis van het afgeschoten advies toch veel waarheid ligt.”

“Op dat vlak is er voor de jeugdleden nog werk aan de winkel. Bovendien blijft participatie al te vaak beperkt tot een mening delen. Nee, er is een blijvende inspanning nodig om iets te doen leven, en daar is betrokkenheid voor nodig. Politici staan daar voor open. Ze moeten er enkel op tijd aan denken om

de boel open te trekken en eigenaarschap te creëren. Ik denk dat het meerjarenplan de geesten in beweging zet: er is echt een tendens om jongeren meer te betrekken, op een ruimere manier dan binnen het klassieke patroon van een adviesraad met vertegenwoordiging van verenigingen.”

Is in de nieuwe BBC de tendens naar ‘vrijtijdsclusters’ een gevaar of een kans?

“We zien vooral kansen in de nieuwe BBC en de meerjarenplannen. Het verdwijnen van het jeugdbeleidsplan maakt het wel moeilijker om door het bos de bomen te blijven zien. Maar de integratie van vrije tijd – en andere beleidsdomeinen zoals ruimtelijke ordening – wordt via de meerjarenplannen toegankelijker voor jeugdraden die met het grotere geheel bezig zijn.”

“Er bestaat geen blauwdruk voor beleidsparticipatie”

Zijn de jeugdraden daar klaar voor?

“Ook hier: ze zijn allemaal anders georganiseerd, de beleidsculturen verschillen ... gemeenten hebben veel vrijheid in de indeling van de meerjarenplannen. En dan is er nog de verdeling van de bevoegdheden. Elke jeugdraad zal moeten uitmaken hoe ze zich daarop voorbereidt. We bieden vorming en hulp, er is geen algemeen geldende blauwdruk voor beleidsparticipatie.”

Lokale besturen worden zelfstandiger. Goede zaak?

“Ja, besturen moeten hun eigen accenten kunnen leggen. Er moeten wel een aantal dingen vastliggen wanneer het over kinderen en jongeren – zonder stemrecht! – gaat: een garantie dat ze hun zeg kunnen doen. Succesverhalen kan je ook niet zomaar overnemen. De processen maken het verschil en die verschillen per plaatselijke cultuur. Er is creativiteit nodig in een participatieproces.”

Blijven de subsidiemechanismen wat ze zijn?

“Voor minder werkingsmiddelen moeten de jeugdraden niet echt bang zijn. Wel dat het investeringsbudget, bijvoorbeeld voor jeugdlokalen, afneemt.”

Zie je verschuivingen in het participatieverhaal, in wie je met Karuur bereikt?

“De grote uitdaging voor ons blijven de jeugdraden: de formele plek dus. Niet dat we alle jongeren die willen participeren in een jeugdraad willen. Dankzij BBC en meerjarenplan kan je jongeren op een heel directe manier gaan aanspreken, bijvoorbeeld over de aanleg van sportterreinen, fietsroutes naar school ... bestuursbeslissingen waarop jeugdraden sowieso niet zwaar doorwegen. Waar openheid is, komen er zeker meer mogelijkheden voor jeugdinspraak. Dialoog, duidelijkheid en eerlijkheid worden sowieso de stopwoorden voor een geslaagde nieuwe beleidscultuur.”

“ Wil je iets bereiken, zeg dan niet: wij hebben recht op financiële middelen, maar wel: wij hebben de plicht om mee te bouwen aan een gezinsvriendelijke stad ”

LUC GOOSSENS is bestuurslid bij de Gezinsbond in de afdeling Mechelen en lid van de Raad van Bestuur van de Gezinsbond.

LUC GOOSSENS

De Gezinsbond is een middenveldorganisatie die opkomt voor de belangen van de gezinnen en voor meer gezinsgerichte politiek. Ze organiseert ondermeer activiteiten die gezinnen bij elkaar brengen, werkt rond opvoedingsondersteuning en biedt haar leden concrete materiële voordelen.

Jullie worden ook het ‘syndicaat van de gezinnen’ genoemd. Hoelang ben jij al lokaal actief als vrijwilliger?

“Al bijna twee decennia, via mijn vrouw die meehielp met een kinderactiviteit. Door zelf mee te helpen tijdens een tweedehandsbeurs ben ik dan blijven ‘plakken’ bij de afdeling in Mechelen. Van het één kwam dan het ander: in 1994 werd ik bestuurslid. Sinds enkele jaren ben ik ook betrokken bij het beleid van de Gezinsbond en voorzitter van een dochter-vzw, AFYA, die jeugdsportvakanties organiseert.”

Jullie doen vooral op federaal en gewestelijk niveau aan beleidsbeïnvloeding, maar hoe gaat dat op lokaal niveau?

“Dat vertrekt vooral vanuit netwerking. Als niet-Mechelaar moest ik de stad leren kennen. Niet enkel politiek, maar ook de cultuurmiddens. Via die contacten hebben wij bijvoorbeeld kunnen zorgen voor verhoogde zitkussens voor kinderen in de Mechelse Stadsschouwburg. Zo’n netwerk opbouwen duurt al snel een jaar of vijf. Via de schepen van Cultuur of de cultuurfunctionaris slagen we erin om activiteiten en voorstellen op kindermaat op de agenda te zetten. Dat deden we ondermeer in het kader van Mechelen Kinderstad, maar het leidde ook tot contacten met het Speelgoedmuseum, tot een partnerschap met de Mechelse Speeldag, of tot contacten met andere cultuurtrekkers als Utopolis met wie we een filmfestival organiseren. Contacten brengen dingen in beweging.”

“ We nemen vooral deel aan de adviesraden om te netwerken ”

Zijn geijkte structuren als adviesraden dan minder geschikt om dat te doen?

“Als sociaal-culturele vereniging is dat geen voordeel. Ons vormingsaanbod komt niet in aanmerking voor subsidiëring via de cultuurraad, omdat we niet over puur culturele activiteiten gaan. En ook voor de sportraad vallen we wat buiten de doelgroep. We nemen dus vooral deel aan de adviesraden om te netwerken: je legt er contacten met andere middenveldorganisaties als de Imkersbond of Natuurpunt. Die informele contacten kunnen erg vruchtbaar zijn.”

Houdt het lokale bestuur dan wel voldoende rekening met jullie agenda?

“We proberen regelmatig van ons te laten horen, al was het maar tijdens de Nieuwjaarsreceptie naar burgemeester en enkele schepenen toe stappen om nog eens ‘gezin’ als beleidspunt te benadrukken. Tijdens verkiezingscampagnes wordt dat wel beloofd, maar het moet waargemaakt worden tijdens de beleidsperiode. Je moet de druk op de ketel houden. Ooit zou het Mechelse Verkeerspark met zijn fietsfaciliteiten voor kinderen gesloten worden door een betwisting tussen stad en provincie. Dat hebben wij dankzij de nodige media-druk kunnen tegenhouden. De jaarlijkse Speeldag is dan weer een voorbeeld van hoe we constructief samenwerken, waardoor de stad ons nu beschouwt als een logische partner in gezinsmaterie.”

“ Als middenveldorganisatie moet je je laten gelden ”

Wat levert rechtstreeks contact met schepenen zoal op?

“Met de medewerking van de schepenen van Cultuur planden we ooit jeugdtredens in het cultuurcentrum, waarbij wij de entreetickets met een korting aanboden aan onze leden en in ruil het cultuurcentrum mee bekend maakten bij gezinnen. Een op tien Mechelaars is lid van de Gezinsbond: drieduizend gezinnen op tachtigduizend inwoners. We hebben dus ons steentje bijgedragen aan de groei van het cultuurcentrum. Belangrijk om je als middenveldorganisatie te laten gelden.”

Wat zijn de belangrijkste hindernissen voor een goede samenwerking met het lokale bestuur?

“Dit jaar zijn er gemeenteraadsverkiezingen, en dan riskeer je dat alles wat je lanceert politiek gerecupereerd wordt. Maar ik wil niet in de politiek, ik voel me bij de Gezinsbond als een vis in het water. Neutraal bereik je uiteindelijk meer dan wanneer je een kleur opgeplakt krijgt.”

“ Je moet niet meteen op de
barricaden gaan staan ”

“Na de verkiezingen wordt alles veel constructiever, nieuwe beleidsploeg of niet. Dat hangt ook van jezelf af: je moet niet meteen op de barricaden gaan staan. Je moet niet zeggen: wij hebben recht op dit of dat, want dan krijg je te horen dat de te verdelen koek te klein is. Zeg je: wij hebben de plicht om als Mechelaar de gemeente te ondersteunen door dit of dat te doen, ja dán raak je rechtstreeks aan een van de doelstellingen van het gemeentebestuur. Automatisch kom je dan mee aan tafel, krijg je inspraak en kan je het verschil maken.”

Krijg je het gevoel dat subsidies ook meer en meer moeten opbrengen?

“Ja. Logisch, want een beleidsploeg moet verantwoording kunnen afleggen over hoe middelen besteed worden. Anderzijds moet naast de financiële zeker ook

de maatschappelijke return in rekening gebracht worden: is er iets veranderd in de wijk? Zo is het bijvoorbeeld positief dat men in Mechelen sinds de laatste legislatuur wijkfeesten stimuleert met een subsidie van 250 euro. Zo breng je mensen samen. Maar de stad heeft er duidelijk voor gekozen om die wijkfeesten structureel aan te pakken, met een wijkhuis, een wijkraad, waardoor de verenigingen er onrechtstreeks bij betrokken zijn. Er is dus nog een intermediaire structuur: het is niet de individuele burger die het wijkfeest organiseert.”

“ Ik denk niet dat het globaal
meerjarenplan een tegengewicht
vormt voor subsidieversnippering ”

Zal de grotere autonomie voor lokale besturen de samenwerking met- of de middelen van de Gezinsbond beïnvloeden?

“Ik hoop vooral dat er iemand een lijn zal trekken en die ook bewaakt. Ik ga ervan uit dat de Vlaamse overheid nog zal sturen via algemene doelstellingen. Financieel vind ik dat verenigingen die regionaal werken ook ondersteund moeten blijven worden en dat versnippering van bevoegdheden niet mag leiden tot versnippering van financiële middelen. Ik geloof niet dat het toekomstige globaal meerjarenplan daar voldoende tegengewicht vormt.”

“ ‘Onze’ actie werd een stukje
stadsmarketing, en dat mag ”

Denk je dat het lokale bestuur activiteiten kan overlaten aan het middenveld en daar ook de werkmiddelen ter beschikking voor stellen?

“Een voorbeeld: de Speeldag is mede ontstaan uit een studie van de Gezinsbond die het Speelgoedmuseum bestelde. Daaruit is dan een niet-commerciële speeldag voortgekomen. De gemeente vertaalde dat in een actie Spelen in de stad, waardoor Mechelen zich als kinderstad profileerde: ‘onze’ actie werd een stukje stadsmarketing. Ik vind dat kunnen – op voorwaarde dat het verenigingsleven daar wel actief bij betrokken blijft en dat de gemeente ervoor zorgt dat alle lokale verenigingen hun steentje kunnen bijdragen, zonder dat het hen boven het hoofd groeit. Grote acties vergen tijd en middelen.”

De Gezinsbond maakt deel uit van het klassieke middenveld, zie je zelf een verschil met nieuwe vormen van participatie als one issue-verenigingen?

“Ik vind die opdeling niet echt relevant. Wat telt, is dat je als klassieke middenveldorganisatie niet verstart, mee evolueert met maatschappelijke vraagstukken en er een visie over uitdraagt. Het is uiteindelijk de betrokkenheid van vrijwilligers die telt. Vrijwilligers voor one issue-verenigingen zijn perfect vergelijkbaar met hun collega-vrijwilligers in het zogenaamd klassieke middenveld. Ik denk ook dat we kunnen leren van mekaar. De vorm verschilt, maar de werking is vaak in sé vergelijkbaar.”

Wat zou je graag nog fundamenteel zien veranderen in Mechelen?

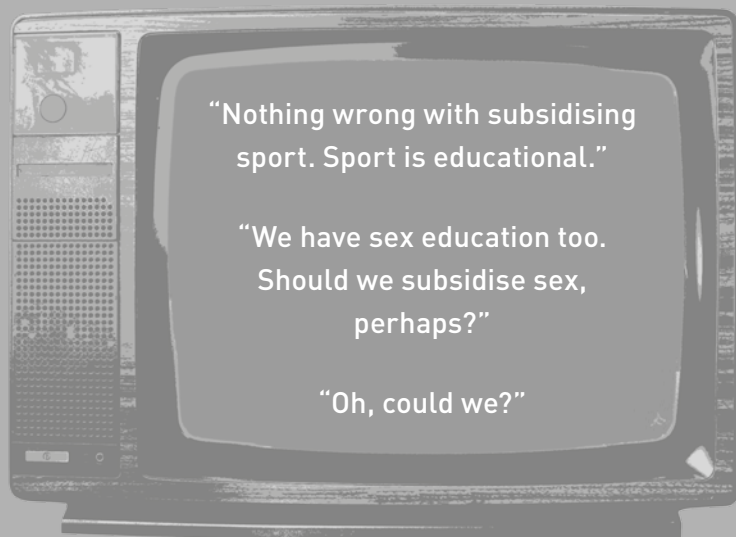
“Dat het begrip ‘gezin’ nog meer uitgedragen wordt door beleids mensen. Maar ook meer evenwicht tussen rechten en plichten als burger, zodat je inwoners krijgt die trots zijn op hun wijk en dat ook uitdragen. Je bent namelijk zelf de eerste om een steen te verleggen.”

Wat zouden jullie het lokale bestuur toewensen, en jezelf?

“Samenwerking over partijgrenzen heen aan een ‘wij’-gevoel. Dat ze hun best doen om ook nieuwe mensen te betrekken bij vrijwilligerswerk én dat werk blijven appreciëren. Onbezoldigd dingen doen voor en met anderen helpt écht tegen verzuring. Het is ook gewoon leuk.”

“Onszelf wens ik toe dat we ons met succes kunnen omvormen van klassieke organisatie die ‘waarden’ centraal stelt, naar een vereniging die alle gezinsvormen aanspreekt. En dat we binnen de organisatie aandacht blijven hebben voor wederzijds respect tussen vrijwilligers die lokaal mee de lijnen uitzetten, en de beroepskrachten.”

YES MINISTER

“ De meerwaarde van
onze kritische rol moet
erkend worden ”

AN DESCHEEMAEKER werkt bij Bral sinds begin 2005,
eerst als stafmedewerker stedenbouw,
sinds april 2008 als coördinatrice.

STEVEN DE RIDDER is architect en actief in de
bewonersgroep Neerpede Blijft.

AN DESCHEEMAEKER STEVEN DE RIDDER

Bral is een vereniging van bewonersgroepen en individuele Brusselaars die zich verzamelen rond stedenbouw, mobiliteit en milieu in de strijd voor een leefbaar Brussel. Daartoe ondersteunen de stafmedewerkers bewonersgroepen als Neerpede Blijft via actief lobbywerk, acties, website, persberichten en publicaties. Als onderdeel van Anderlecht is Neerpede een van de laatste rurale gebieden in Brussel. De bewonersgroep bestaat sinds de jaren tachtig en onderhoudt nauwe contacten met Bral.

Hoe proberen jullie het beleid te beïnvloeden?

An: “Bral is als erkende groepering vertegenwoordigd in vier gewestelijke adviesraden: Mobiliteitscommissie, Milieuraad, Brusselse Hoge Raad voor Natuurbehoud en Gewestelijke Ontwikkelingscommissie. Daarnaast ben ik zelf lid van een denktank stedelijk beleid van de VGC, de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Dat is informeler: een aantal individuen verzameld voor een reflectie over stedelijk beleid, over de verschillende competenties en beleidsniveaus heen. Wel met specifieke aandacht voor de rol van de VGC.”

“Voor stedenbouw heb je in Brussel het systeem van openbaar onderzoek en overlegcommissies. Die worden georganiseerd op gemeentelijk niveau en zijn erkende permanente participatiekanalen. Verenigingen zoals Bral maken daar niet vast deel van uit. Plannen, bouwaanvragen die afwijken van het gewestelijk bestemmingsplan moeten erlangs om goedkeuring te krijgen. Elke Brusselaar of wijkcomité kan vragen om gehoord te worden door zo’n overlegcommissie.”

Steven: “In de overlegcommissies zitten vijf administraties: gewest, gemeente, monumenten en landschappen, BIM (Brussels Instituut voor Milieu) en de GOMB (Gewestelijk Ontwikkelingsmaatschappij Brussel).”

“Voor wijkverenigingen is het belangrijk om tot consensus te komen”

Wat gebeurt er met die inspraak?

An: “De overlegcommissie luistert naar de verschillende interventies en maakt dan achter gesloten deuren het advies op voor de overheid die de vergunning moet afleveren: de gemeente of het gewest. Daarna volgt de beslissing. De druk, het aantal mensen, de tamtam die je rond je dossier kan maken, speelt zeker mee bij het advies van de overlegcommissie en bij de definitieve beslissing door de overheid.”

Steven: “De impact van wijkverenigingen op het beleid ligt moeilijk: we worden vaak gezien als NIMBY’s. Daarom is het belangrijk om tot consensus te komen, bijvoorbeeld via Bral. Heb je hen mee, dan creëer je een groter draagvlak voor je zaak. Anders word je in het verdomhoekje geduwd.”

“Door de beperkte geografische perimeter opereren in Brussel de gewestelijke en lokale niveaus dicht bij elkaar. Zo kan je lokale actie ook op gewestelijk niveau weerklank vinden – als je maar hard genoeg roept. Lokale mandatarissen die op regionaal of gewestelijk niveau mee het beleid bepalen heb je niet zoveel in Vlaanderen. In Brussel woont de minister-president maar een gemeente verderop (Charles Picqué woont in Sint-Gillis, nvdr). Soms is dat een voordeel.”

Wat houdt dat voordeel dan concreet in?

Steven: “Simpel: krijg je een sterk iemand op gemeentelijk vlak mee, dat weet je dat je zaak ook gewestelijk verdedigd zal worden. Maar wordt je zaak lokaal niet goed verdedigd, dan kan hij op gewestelijk niveau overruled worden: dat weegt mee op het gemeentelijke beleid.”

“ De verwevenheid van de Brusselse bestuursniveaus heeft voor- en nadelen ”

An: “Het hangt ook af van de allianties die je kunt smeden. De middelen die wij hebben om op beide niveaus invloed uit te oefenen, hebben de grote promotoren die hun project willen uitvoeren ook – gewoonlijk zelfs meer middelen met meer impact. Al die beïnvloedingskanalen maken het allemaal minder transparant. Je weet niet waar of wanneer de finale beslissing valt. Dat is het nadeel van die verwevenheid van de bestuursniveaus.”

Steven: “Voorbeeld: in 2004 zouden er vijftienhonderd nieuwe woningen opgetrokken worden. We zijn daar tegenin gegaan. Het was een strijd tussen gemeente en gewest, waarbij de gemeente haar kiezers steunde voor een minder grote densiteit en een duurzamere aanpak. Maar ondertussen leverde het gewest wél de verkavelingsvergunning voor de promotor af – die vervolgens geweigerd werd door de gemeente. Ondertussen maakte voor hetzelfde terrein de gemeente een BPA op (een BBP in Brussel) die goedgekeurd werd door de gemeente, maar geweigerd werd door het gewest. Patstelling! Dan komt het erop aan wie de langste adem heeft, de grootste lobbymachine achter zich heeft – en wéét je dat de machtigste wint: de promotor.”

Tekenend voor de hindernissen met de samenwerking met lokaal bestuur?

An: “Het gebrek aan transparantie, de schizofrenie, zeg maar. Dáár wordt de beslissing genomen, op dié mensen kun je je richten om een visie te ontwikkelen: die duidelijkheid missen we. Stedenbouw zit nog altijd bij de gemeentelijke overheid, maar komt er ‘strategisch belang’ bij kijken, dan kan het gewest afblokken. Erg onduidelijk.”

“ In het begin is de participatiegraad vrij hoog, na vier jaar is die nihil ”

Heeft dat een effect op wie er in wijkcomités zit – of wil zitten?

An: “Moet er echt gestreden worden en komt een dossier heel dichtbij, dan is er wel belangstelling. Is het een planningproces op lange termijn, dan neemt de mobilisatiekracht af. Hoe langer iets duurt, hoe vermoeider de reacties. Kijk maar naar de wijkcontracten: op wijkniveau neemt een gemeente het initiatief om met geld van Beliris een programma op te zetten met bewoners en lokale verenigingen. Geselecteerde projecten doen er dan nog vier jaar over om gerealiseerd te worden. In het begin is de participatiegraad vrij hoog, na vier jaar is die nihil.”

Hebben jullie algemeen de indruk dat er meer geparticipeerd wordt?

An: “Een paar jaar geleden leek dat zo, maar nu niet meer. Kijk naar de richtschema's: het gewest zette in 2005 richtschema's op voor zones van strategisch belang, waarbij verschillende actoren betrokken werden. Daar hoorde ook bewonersparticipatie bij. Bral heeft altijd vroege participatie bepleit. Per dossier merkten we enorme verschillen in de resultaten. Afhankelijk van het studiebureau – toegewezen door de gewest – was de samenwerking goed, of juist niet.”

An: “Hét probleem met die richtschema's of masterplannen is dat er geen wettelijk kader bestaat dat participatie garanties biedt. Het hangt af van goodwill van de overheid om het te organiseren - en ernaar te luisteren. Vandaag merken we dat voor de planning van nieuwe zones van strategisch belang amper nog participatie aan te pas komt. ”

Steven: “De opmaak van het gewestplan illustreert die willekeur. Eerst werd er een gewestelijk ontwikkelingsplan opgesteld dat de visie bepaalde, daarna een gewestelijk bestemmingsplan dat vertaalde naar bodembestemmingen. Het eerste werd opgestart met participatie met middenveld en administraties,

maar ondertussen werd het tweede al opgemaakt zonder de besluiten van het eerste af te wachten.”

“ Er bestaat geen wettelijk kader
dat participatie garandeert ”

Op welk Brussels bestuursniveau zit volgens jullie het grootste probleem?

An: “De juli-augustus editie van Alert, ons blad, wordt een bundeling van voorbeelden die aantonen waarom het gemeentelijke beslissingsniveau afgeschaft moet worden. Toch voor wat het beleid voor mobiliteit, stedenbouw en milieu betreft.”

De tegenstelling gewest-gemeente als dé hindernis voor participatie dus?

An: “Het gaat vooral over verantwoordelijkheden. Het heeft geen zin om een parkeerbeleid op gewestelijk niveau te voeren, om er vervolgens binnen de Brusselse gemeenten negentien verschillende visies op na te houden. Hetzelfde geldt voor grote stadsontwikkelingsprojecten, voor openbaar vervoer ... promotoren gaan shoppen: welke gemeente biedt ons de beste voorwaarden?”

Steven: “Ja maar, precies de gemeente ‘redt’ ons soms van het gewest! Schaf je de gemeentelijke beslissingsmacht af, dan kan je ook niet meer lokaal lobbyen ...”

An: “Promotoren shoppen overal. Politiek beperken tot het gewestelijk niveau, is inderdaad geen garantie voor een duurzaam beleid, maar het kan ons dichter brengen bij goed bestuur. *Iedereen bevoegd, niemand verantwoordelijk* behoort dan misschien tot het verleden. In het dossier Tour & Taxis staat de promotor op véél betere voet met de Stad Brussel – die graag carte blanche zou geven – dan met het gewest, dat opteert voor een duurzame visie.”

“ De energie van ad hoc-groepen gebruiken om onszelf te versterken ”

Is er in Brussel een tweedeling tussen het zogenaamd klassieke verenigingsleven en ‘nieuwe’ actiecomités?

An: “Brussel telt steeds minder actieve bewonerscomités en meer ad hoc-groepen rond een bepaald project: mensen die elkaar vinden voor een bepaalde periode. Daar zit heel wat energie: Bral kan zichzelf daarmee versterken. Wijzelf hebben ook hen heel wat te bieden. We pikken dat niet genoeg op in de strategische keuzes die we maken.”

Steven: “Bral bestaat uit verschillende verenigingen, maar veel van die ad hoc-groepen vinden geen aansluiting omdat ze structuur missen.”

Hanteren jullie daar regels voor?

An: “Maximum een derde van de leden mogen individuen zijn. We willen vermijden om een vereniging van hoogopgeleide enkelingen te worden die zich vlot op allerlei niveaus bewegen.”

Hoe wordt Bral gesubsidieerd?

An: “Het grootste deel loopt via het gewest. Er is een beperkte financiering door de VGC en dan zijn er nog sociale Maribel-middelen. Daar komen af en toe nog projectsubsidies bij.”

Vrezen jullie de toekomst op dat vlak? Er is al bespaard op verenigingsleven, de gemeenten zullen ook de vinger op de knip moeten houden ...

An: “We vrezen eerder een terugschroeven van middelen om politieke redenen, bijvoorbeeld doordat steun van een kabinet wegvalt. De meerwaarde van onze

kritische rol moet erkend worden, maar we hebben natuurlijk wel projecten tegengehouden. Onze 'oncontroleerbaarheid' kan storen."

“We moeten werk maken van onze onafhankelijkheid”

Overwegen jullie niet om zonder subsidies voort te doen?

An: “Ja, we moeten werk maken van een grotere onafhankelijkheid. Veel actiegroepen willen uit principe geen subsidies. Als eigen middelen zijn er natuurlijk de lidgelden van onze vrijwilligers, maar we werken in een kleine niche: Nederlandstalig Brussel is al bij al niet zo groot. De lidgelden verhogen ligt ook nogal gevoelig.”

Steven: “Als wij, als bewonersgroep, geld nodig hebben, organiseren we wel een steakkermis. Geef extra subsidies liever aan Bral, die hebben de experts in huis waar iedereen een beroep op kan doen.”

Wat moet er fundamenteel anders aan het bestuur in Brussel?

Steven: “Een stedenbouwkundig beleid met visie, dat niet geleid wordt door opportuniteiten...”

An: “... goed doorgepraat en gemotiveerd.”

Steven: “Is er eigenlijk zoveel veranderd sinds de kaalslag van het Noordwijk, waarbij de bouwpromotoren gewoon hun zin konden doen en een hele woonwijk deden verdwijnen? Misschien de creatie van een would-be participatie, ja.”

Wat zouden jullie jezelf toewensen?

An: “Ons ledenbeleid en de aansluiting met de actiegroepen versterken. En meer onafhankelijkheid ten opzichte van de overheid.”

Steven: “Nog véél meer miserie, want dat stimuleert het sociaal leven en je leert je burens kennen! Nee, grapje: inzetten op haalbare kaarten en een positief verhaal blijven brengen.”

VLAANDEREN IN ACTIE

www.vlaandereninactie.be

In de rangschikking van Europese regio's doet Vlaanderen het vandaag niet slecht, maar ook niet schitterend. In BBP (Bruto Binnenlands Product) uitgedrukt, staan we op de 33ste plaats van 131 Europese regio's. Dat moet beter. De uitdagingen voor de toekomst op het gebied van demografie, globalisering en milieu zijn immers enorm.

Vlaanderen in Actie (ViA) is het toekomstproject van de Vlaamse Regering dat van Vlaanderen een uitmuntende economisch innovatieve, duurzame en sociaal warme samenleving moet maken. Dat is een ambitieuze doelstelling. Om die te bereiken zijn fundamentele omwentelingen – doorbraken – nodig. ViA formuleerde zeven doorbraken: de open ondernemer, de lerende Vlaming, innovatiecentrum Vlaanderen, groen en dynamisch stedengewest, slimme draaischijf van Europa, warme samenleving, slagkrachtige overheid.

De doorbraken zijn omgezet in 20 concrete doelstellingen in het Pact 2020. De Vlaamse Regering, de sociale partners en 'de Verenigde Verenigingen' ondertekenden het Pact en engageren zich om het uit te voeren. Doelstelling 19 van het Pact 2020 zegt expliciet: "Alle maatschappelijke actoren worden meer actief bij het beleid betrokken. Dit bevordert het gemeenschappelijk verantwoordelijkheidsbesef en de gemeenschappelijke actieve oplossingsgerichtheid van de overheid en het middenveld voor belangrijke maatschappelijke uitdagingen."

Vlaanderen
In Actie
Pact 2020

Met steun van de
Vlaamse overheid

